

పుస్తక ప్రచురణ కర్త

పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు
రచయిత

శీత్రిపాటి శేతోకోర్తావేణై

ఆంధ్రప్రదేశ్ పద్ధతి

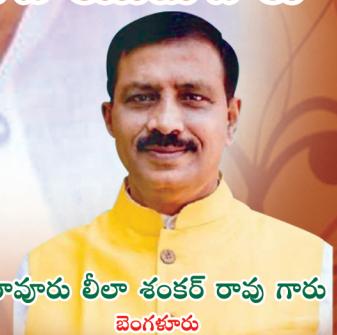
పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు

కీ.ఎస్. వెంపరాల దొరస్వామి నాయుడు గారు

బెంగళూరు

సుకర్మా పరమాధర్మహా

వెంపరాల వంశ వేల్యుగా విలసిల్చి,
వెలిగె రాజు వోలె వినయశీలి,
దొడ్డ మనసు గల్లి దొరలాగ బ్రతికెను,
దోచనెల్ల మనసు దొరయుసామి.

రావురు లీలా శంకర్ రావు గారు
బెంగళూరు
మరియు కుటుంబ సభ్యులు,
పరమేశ్వర మంగళం, పుత్రులు

౬౦కిం

నీసం : నాదు జన్మకు కారణంబైన నాతల్లి,
వద్దావతీ పాదపద్మములకు,
తండ్రి శ్రీరామ చంద్రయ్య పాదములకు,
ఓలిపూజ చేతును తలచి మధిని,
విద్య బుధ్యలు నేర్వ వినయంబు లంబించు,
గురువుల మొక్కెద గురుత గల్లి,
మా యింటి దైవమా! మా కంటి రూపమా,
కలియుగ వెంకయ్య కావుమయ్య.

తే.గీ: విఘ్నముల తొలగించెడి విఘ్న రాజ,
కొంగు బంగారముగ జేసి కొలుతువయ్య,
సాహసంబున జేతు నే శతక రచన,
కష్టముల ఢ్లీ మాపైన కరుణ జూవు.
కవి: పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు

కవి పరిచయం

పేరు : పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు,
విద్యార్థి : MA,BEd,
MA,ECONOMICS,
MA, POLITICAL SCIENCE,
MA, ENGLISH

పృష్ఠి : సెకండరీ గ్రేడ్
ఉపాధ్యాయులు,
మండల పరిషత్ ప్రాథమిక పాఠశాల,
చుక్కావాలపల్లి, పరాల (మం)
ఫోన్ : 9491776837,
7989784117

ప్రపృష్ఠి : పచన, పద్మ కవిత్వం,
ముద్రితములు: 1. దేశీగతిన బాగుపడునోయ్ (2016)
2. సమాజపు సమాధి (2017)
3. ఎందుకంటే? మేం.....మనుషులం (2018)

కలం పేరు: పత్రిపాటి
జన్మస్థలం: కుక్కల పల్లె, దామల చెరువు, పాకాల (మం), చిత్తూరు జిల్లా.
జననం: 19-11-1968,
తల్లితండ్రులు: పత్రిపాటి రామచంద్ర నాయుడు, పత్రిపాటి వద్దావతమ్మ.

సహారద్రు చాలిసి : పత్రిపాటి అరుణ, MA,BEd

పుత్ర రత్నాలు : పత్రిపాటి ప్రణయ్, పత్రిపాటి తరుణ్,

ముందుమాట

పండితుడు కాకపోయినా, తెలుగులో పట్టబ్రద్రుడు కాకపోయినా పత్తిపాటి రమేష్ నాయుడు తెలుగు సాహిత్యంలో తనదైన శైలిలో ముద్రను వేశాడనడంలో అతిశయోక్తి లేదు. వచన కవిత్వంలో ఇప్పటికే మూడు పుస్తకాలను రచించిన ఏరు ఘండోబద్ధ కవిత్వంలో కూడా ప్రావీణ్యత పొంది, అత్యంత అందమైన ఆటపెలది పద్యాలను రెండు వందలకు పైగా రచించి ముద్రించడం ఎంతో అభినందనీయం. తన కవితల్లో ప్రాస ప్రస్నాటంగా కనిపించడమే కాకుండా దైనందిన జీవన సమస్యలను ఎత్తి చూపడంలో పత్తిపాటి వారిది అందవేసిన చేయి, అది వచన కవిత్వమైనా ఘండోబద్ధ కవిత్వమైనా, తన భావ ప్రకటన స్వేచ్ఛను పూర్తిస్థాయిలో ఉపయోగించుకున్న రచయితగా రమేష్ నాయుడు గారిని చెప్పవచ్చు. ఈ శతకంలో అమృ గురించి, కాలం విలువ గురించి, చెట్లు వాటి యొక్క ప్రాముఖ్యత గురించి, నీతి పద్యాల రూపంలో మనకు అందించే ప్రయత్నం చేశారు.

కవి యొక్క రచనలను బట్టి తన భావజాలాన్ని అంచనా వేయవచ్చు. పత్తిపాటి రమేష్ నాయుడు ఒక్క ఉపాధ్యాయ ఫెడరేషన్ జిల్లా నాయకుడిగా ఎనలేని సేవలందిస్తూ, అటు తన వృత్తి ధర్మాన్ని పారశాలలోనూ, ప్రవృత్తి ధర్మాన్ని సాహితీ సేవలోనూ నెరవేర్పడంలో కృతకృత్యుడయ్యాడు అని చెప్పవచ్చు. మాతృభావ తెలుగు కనుమరుగవుతున్న రోజుల్లో ఇలాంటి రచనలు చేసి వాటిని పుస్తక రూపంలో తేవడం అది కూడా ఉచితంగా అందించడం అత్యంత ప్రాధాన్యత కలిగిన విషయం, ఇతను ఇలాగే పది కాలాల పాటు రచనా వ్యాసంగాన్ని కొనసాగించాలని అందుకు తగిన శక్తిని స్వయంకృతితో సంపూదించుకోవాలని ఆకాంక్షిస్తూ పత్తిపాటి రమేష్ నాయుడు గారిని అభినందిస్తున్నాను.

విరపు బాలసుబ్రమణ్యం
పిడిఎఫ్ శాసనమండలి సభ్యులు,
అంత్రప్రదేశ్

అభినందనలు

ఒక్క కలం పోటుతో మాతృభావ ప్రోధాన్యాన్ని తగ్గించాలని ప్రభుత్వం అనుకుంటున్న తరుణంలో అటు ఐక్య ఉపాధ్యాయ ఫెడరేషన్ ఉద్యమాల్లో చురుగ్గా పాల్గొంటూ ఇటు తన ప్రవృత్తి అయిన రచనలు కొనసాగిస్తూ కవితలు రాయిడం ఒక గొప్ప విశేషం. వాటిని ముద్రించి ఉచితంగా మనకు అందించడం ఇంకా పెద్ద విశేషంగా నేను భావిస్తున్నాను. ఇది వరకు మూడు పుస్తకాలకు నేను ముందుమాట రాసి అభినందించడం జరిగింది. ఈ పుస్తకం వాటికి భిన్నంగా చందోబద్ధ కవిత్వంలో ఆటవెలది పద్యాలతో సమాజానికి ఒక నీతిని, రీతిని అందిస్తూ దిక్కుచిలా ఉండే ప్రయత్నం చేశారు. పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారు సమాజంలో జరుగుతున్న అవినీతిని, లంచ గొండితనాన్ని గూర్చి, ఇతర సమస్యల్ని గుర్తించి వాటిని కథా వస్తువులుగా తీసుకొని కవితలుగా మలచడంలో సిద్ధహస్తులు. ఏరు విశ్వవిద్యాలయ స్థాయిలో సేవలు అందిచాల్సినటువంటి వ్యక్తి, మా మధ్య ఇరుక్కుపోయి ఉద్యమాల్లో పాల్గొనడం మాకు అనందం కల్గించే విషయం. వీరి పద్యాలు చదువుతుంటే నాకు చిన్నతనంలో చదివిన వేమన శతకం గుర్తొస్తుంది. ఉపాధ్యాయుడుగా రమేష్ నాయుడు మంచి గుర్తింపు తెచ్చుకుని 2019 లో ఉత్తమ ఉపాధ్యాయ అవార్డు తీసుకున్నారు. అందుకు తీసిపోకుండా తను ద్విశతకాన్ని రచించి ముద్రించి సమాజానికి అందజేయడం, తెలుగు కళామ తల్లి సాహితీ సేవలో కొనసాగడం హర్షించడగ్గ విషయం. పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారి కవితలు, పద్యాల రచన ఇలాగే అప్రతిహతంగా కొనసాగుతూ ఉండాలని మనస్సుర్చిగా ఆకాంక్షిస్తూ, అభినందిస్తున్నాను.

యండపల్లి శ్రీనివాసులురెడ్డి
పిడిఫ్, ఎంఎస్ఎస్, తిరుపతి

చెన్నది

రాధార్జీ గారి కండ సుగంధ మాలిక
కరివరదుని కృపతోనే
నరసితి నా భాగ్యమనుచు నానందముతో,
నరవిరిసిన కుసుమమువలె,
పరవశము నొసంగు పత్తిపాటి శతకమున్.

పలు రీతులుగా జారెడి,
విలువలను సముద్దరించ వేమన్న వలెన్,
చెలు వారెడి పలు సూక్తులు,
పలుకగ నుతి యింతు పత్తిపాటి రమేషున్.

చిత్తమ్ములనలరించెడి,
చిత్తరు నివాసియైన చిత్తపివర్యం
డత్తరు చిలికించినటుల
నిత్తరి వెలదుల నొసంగె నీశుని దయతోన్.

ఇన్నారు పసిడి మూటలు,
విన్నాణముగా రమేష వితరణ జేయన్,
చెన్నది దయతో వచ్చిన
చెన్నది మున్నదిగినిడుదు చిద్ధుదయముతోన్.

ప్రతి శబ్దము రమ్యంబై,
ప్రతి పంక్తియు కవివరేణ్య పటిమకు నెలవై,
ప్రతి భావము గణ్యంబై,
ప్రతి పద్యము వరలు పత్తిపాటి ప్రతిభయై,

డా॥రాధార్జీ,
(డి.వి.ఆర్.కె. ప్రసాద్)

పర్మాళి, పర్మాళి,
పద్య సుగంధ వాహక,
9494481210

శ్రీగంచేశ శారదాసురుభ్రోపముః

పసిడి మూటు

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూటగ గట్టి,
ఆటవెలదులకును అప్పజెప్పి,
లోకరీతి నీతి ప్రాకటంబుగ పల్నై
తేట తెలుగు తేనె తెట్టులుగను.

ఆలోచన, ఆనందాన్ని అందించడమే అసలు సినలు కవిత ఆకాంక్ష అందునా ఛందోబద్ధమైతే అందంగా ఉంటుందని భావించిన పత్తిపాటి రమేష నాయడు తన గత పంధాను మార్పుకుని పద్య కవితకు పూనుకొన్నాడు. తొలి ప్రయత్నంలో తన కవితా కన్య బ్యాడిబుడి నడకలతో ఆటవెలదిగా రూపుదిద్దుకొంది. ఈ అభీరుచి నిరంతర గ్రంథాధ్యయన వల్ల కలిగే భాషా సంపదతో భవిష్యత్తులో బంగారుబాట గానే ఉంటుంది. పదబంధాలను కూర్చుడంలో తన పూర్వ రచనల అనుభవంతో యతి, ప్రాసలతో పదాలను కూర్చుడం నేర్చుకున్నాడు. వేమన కవి రసనాగ్రాన నాట్యం చేసిన ఆటవెలదిని చిరంజీవి రమేష యిచ్చ మెచ్చి మచ్చికతో అలరింప చేశాడు. సహజంగా శతకాలు 108 పద్య సంబ్యాలో ఉంటాయి. కానీ రచయిత తాను సమాజానికి పంపాల్చిన సందేశాలు వీస్తుతి వలన సుభాషిత త్రిశతి వలే అప్పోత్తర ద్విశతి ప్రాశాదు. తెలుగు శతకాలలో కందాలు తేటగేతి ఆటవెలది లే ఎక్కువ అని నా అభీప్రాయం, అందులో రెండు పాదాలు విషయము లేదా సమస్య ఉండగా మూడవ పాదం దృష్టాంతం, లోకరీతి, సమర్థించడమో పరిష్కారించడమో చేస్తూ నాలుగవ పాదం మకుటంగా రాయడం జరుగుతుంది. కానీ పత్తిపాటి రమేష్ నాయడు ఎన్నుకున్న మూడు పాదాలలోనూ ఎక్కుపగా విషయంతో నింపడం జరిగింది. వీర ఎంచుకున్న ప్రథాన అంశాలు కొన్ని కన్నతల్లి, జన్మభూమి, గాంధీజీ, సరిహద్దు సైనికుడు, కర్రకుడు, ప్రకృతి రక్షణ, ఓట్ల రాజకీయాలు, సత్య వాక్య లాంటివి.

అందులో కొన్ని ఆయన ఆటవెలదులు

అమ్మ: ముర్రుపాల తోడ మరిపెంబు తోడను,
ముద్దు చేసి తల్లి బుద్ది నేర్పు,
సాటిరారెవరును సర్పుళ మూర్తికి,
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

గోమాత: పాలు పిండు వేళ పాదాలు కడుగుచు,

వట్టి పోవగానె కట్టు విప్పి,

గడ్డి లేని యింటి గాడికి కట్టిరే!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

మాతృభాష: తేట మాట రైన, తెలుగుదనంబున,
పాటరైన గడ్డ పశ్యైన
ప్రజల హృదయములను పరవశ పరచురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

వృక్షరక్షణ: .చెట్లు చేయు మేలు చేత్నెనవరకు,
పూలు పండ్లు కొమ్మ పూతలిచ్చి,
పచ్చదనము నిచ్చి పంచదే గాలిని!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

జై జవాన్: ప్రాణ సమములైన భార్య బిడ్డల వీడి,
పగలు రాత్రి యనక పోరుపమున,
దేశ రక్షణ కొరకు దేహము వీడిరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

జై కిసాన్: కండలు కరిగించి పిండి రక్తంబును,
పంటనమ్మ సున్న ఫలితమాయే,
పేదవాడు కబిక పేదగా మిగిలెరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

రత్నాన్ని ఎంత సాన పెడితే అంత రాజీస్తుంది. కవితను ఎంత
సాధన చేస్తే అంత సోయగంగా ఉంటుంది. రాసిన ప్రతి పద్యాన్ని పదిమార్లు
పట్టిస్తే పదాలు, పదబంధాలు అందంగా సమకూరుతాయి. వందలో ఒకటి
రసజ్ఞాని హృదయాన్ని అలరింపజేసిన చాలు కవి హృదయం కృతజ్ఞతతో
పులకరిస్తుంది. చిరంజీవి రమేష్కు అభినందనలు, ఆశీస్సులు అందజేస్తా.....

పద్యకవిత పల్క హృద్యంబుగాతాను,
సాధనంబు జేసి చక్కగాను,
ప్రాసె ఆటవెలది పత్రిపాటి రమేషు,
కలుగు అభ్యదయము కవిత యందు.

దా॥గుడివాడ అన్నయ్యనాయుడు

విక్రాంత ఆంధ్రప్రాంతములు

పత్రిపాటి వారిపల్లి

దాములచెరువు, చిత్తారు జిల్లా

స్వందన

విలువైన వస్తువులతో కూడిన జీవితం కంటే విలువలతో కూడిన జీవితమే ముఖ్యమని నేర్చే పవిత్రమైన ఉపాధ్యాయ ప్రతిలో ఉన్న శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారు రాసిన మొదటి శతకం ‘పత్రిపాటి శతకం’ వచన కవితలు ప్రాసి వాసికెక్కిన వీరు ఇంతకు మునుపే మూడు వచన కవితా సంపుటాలను పారకులకు అందించారు. అందులో ఒకటైన ‘సమాజపు సమాధి’ అనే కవితా సంపుటికి కుప్పం రద్దెమ్మ సాహితీ అవార్డు రావడం వీరి రచనా ఉత్సవాత్మక నిదర్శనం. నిత్యం ఏదో ఒక కవిత రాయడం వీరి దైనందిన జీవితంలో భాగం కావడం కవి నిరంతర కవితా తృప్తికు ప్రతిస్పందనగా భావించవచ్చు. వర్తమాన విషయాలపై స్పూండిస్తూ, సమాజాన్ని జాగ్రత్తం చేయడానికి కవితాన్ని ఒక వాహకంగా వాడుకుంటున్న నిత్య సాహిత్య పిపాసి శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారు.

ప్రాచీన శతక కవులు భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్య, తత్త్వ, నీతి బోధనలను ప్రధానాంశాలుగా స్వీకరించి అధికంగా రచనలు చేశారు. ఆధునిక కాల శతక కవులు కాలానుగుణంగా రాజకీయ, సామాజిక, ఆర్థిక, పరిస్థితులను, మానవ మనస్తత్వాలను, కాలంతో పాటు మారుతున్న మానవతా విలువలను, వేగంగా విస్తరించిన శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాల పరిణామాలను కవితా వస్తువులుగా స్వీకరించి కవితీకరిస్తున్నారు. శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ గారు కూడా ఆధునిక కపుల పోకడలను అనుసరించారు. నేటి కాలంలో జరుగుతున్న మార్పులను జాగరూకతతో నిశితంగా పరిశీలన చేస్తూ తన మనసులో అలజది రేపుతున్న అంశాలను, సంఘటనలను, సమాజాన్ని కలవరపాటుకు గురిచేస్తున్న సంగులులను, శతకంలో పొందుపరిచారు. ‘పత్రిపాటి మాట పసిది మూట’ అనే మకుటంతో తోలి శతకంగా ప్రాసినా, 108 పద్యాలను కాక 208 పద్యాలతో ద్విశతకంగా ప్రాయిదం. ఇంటి పేరు అందులో ఇమిడిపోవడం ఒక కొత్త ఒరవడికి శ్రీకారం చుట్టీనట్లయింది. కవి వృత్తి రీత్యా ఉపాధ్యాయుడు, కాబట్టి పారశాలలో జరిగే స్వాతంత్య దినోత్సవం, మాతృ భాషా దినోత్సవం, వనమహాత్మవం, ఓటర్ల దినోత్సవం, జాతీయ పర్వదినాల ప్రాధాన్యాన్ని వివరించడమే కాక ఉగాది, రంజాను లాంటి మత ప్రాధాన్య పండుగలను వాటి ప్రాశస్త్యాన్ని కవితా వస్తువులుగా చేసుకున్నాడు. కవి చెప్పడలుచుకున్న భావాన్ని మూడు పాదాలలోనే చెప్పే వేమన సాంప్రదాయాన్ని

పాటిస్తూ నాల్గవ పాదాన్ని మకుటంగా వాడుకున్నాడు. పై అంశాలతో పాటు ఆధునిక జీవనుశైలి, మైత్రి గొప్పతనం, నిజం విలువ, పొగడ్తల మహాత్మ, సైనికుల త్యాగాలు, స్వాతంత్ర యోధుల సంసృరణ, కాల ప్రాధాన్యం, మాతృభాష గొప్పతనం, అనేక విషయాలు కూడా శతక వస్తువులైనాయి.

కవి శతకంలో చెప్పుదలచుకున్న తన యొక్క భావ ప్రాధాన్య అంశాలు అనేకం ఇందులో ఉన్నాయి. తల్లిదండ్రులను గౌరవించాలనే ఉద్యోగ, సమాజపు ఆలోచనా తీరులో మార్ప రావాలనే ఆకాంక్ష, పతన మవుతున్న రాజకీయ విలువలను కాపాదాలనే ఆత్మత, ధనస్సుమ్మంగా మారిన ప్రజాస్సుమ్మ వ్యవస్థను ప్రక్కాళన చేయాలనే తలంపు, లుఫ్తమైపోతున్న మన మంచి సాంప్రదాయాలను, నైతిక నియమాలను, పునరుద్ధరించాలనే గాఢవాంఛ ప్రమాదపుటంచుల్లో ఉన్న తెలుగు భాషను రచ్చించాలనే దృఢసంకల్పం, దిగజారిపోతున్న మానవ సంబంధాలను పటిష్ఠపరచాలనే పట్టుదల, కోరి తెచ్చుకున్న మానవ బలహీనతలైన మద్యపాసం లాంటి వ్యసనాలు మాన్మించాలనే ఆలోచన ధోరణి, కాలుప్య భూతం నుండి మనలను తప్పించాలనే తాపత్రయం, శతకంలో కవి వెలిగ్రక్కుతున్న భావ పరంపర ద్వారా మనకు తెలుస్తున్నది.

ఆధునిక కాలంలో ఆతి వేగంగా విస్తరించిన శాస్త్ర సాంకేతిక రంగాల ప్రభావం వాతావరణాన్ని కలుషితం చేసి జీవజాలం పై ఎంతటి పెను పద్ధతాన్ని చూపిందో విపరిస్తూ....

“కావు కావు మనెడి కాకులు కరవయ్య,

మహిని పిచ్చుక తతి మాయమయ్య,

పాడు భోను వచ్చి పాదాయె పక్కలు”. అంటాడు కవి

చివరి పాడంలో పాడు భోను అన్న ఒక్క మాటతో కవి అంతరంగంలో కలిగిన నిర్వేదం, నిస్సహియత, జాలి, కోచం, ఒక్కసారిగా ఉచికి వచ్చి జీవ వైవిధ్యానికి కలుగుతున్న ముఖ్యము మనకు ప్రత్యక్షంగా ఎత్తి చూపుతున్నాడు.

అభం శుభం తెలియని పసిపిల్లలపై జరుగుతున్న పాశవిక అక్షత్యాలు నిత్యం ప్రసార మాధ్యమాల ద్వారా వింటూ, చూస్తూ ఉన్న కవి హృదయం కరుణ రసార్థమై సంఘటనలకు కారకులైన వారి కంటే అడవిలోని క్రూరమ్మగాలే నయమని నిర్ణయిస్తాడు.

“క్రూరమ్మగములైన కొంత జాలి కలిగి

విడిచిపెట్టు పరుల బిడ్డనైన,

నరుని యందు కరుణ నశియించిపోయెగా...”

అని కవి తన మనోవేదనను పాతకునితో పంచకోపదం హృదయమున్న ప్రజీ

వారిని కదిలించక మానదు.

తెలుగు భాష అంటే పత్రిపొటీ వారికి అంతులేని అభిమానం. నేటి తెలుగు భాష దుస్థితిని విపులీకరిస్తూ, తెలుగు మాట్లాడక తెలుగు తల్లి తల్లడిల్లింది. తెలుగు గడ్డ మీద తెలుగుకు గడ్డకాలం వచ్చిందని, తెలుగు చిన్న పోయిందని నిట్టూరుస్తూ...

“ఆంగ్ల మాధ్యమంబు నాచరింప దలచి

నీళ్లు జల్లి రోయి నెత్తిమీద

తెగులు పట్టినపుడు తెలుగెట్టు బ్రతుకురా” ..!

అని కనుల ముందు జరుగుతున్న వాస్తవాలను ప్రత్యుక్కికరింపజేసి జాతిని జాగృత పరిచే ప్రయత్నం చేశాడు కవి. ప్రతి రోజు చూస్తున్న కుటీల రాజకీయాలు, కుహనా ఎత్తులు, పార్టీల మార్పులు, రాజకీయ నాయకుల ప్రవర్తనా సరళిని ప్రజలు మౌనంగా భరిస్తా.. ఉన్నారని, తీవ్ర స్వరంతో నిరసిస్తా చెప్పిన వద్దాలు వాస్తవ ప్రతిబింబాలు.

“తలలు వెలలుగట్టి తాతల తరములో

పాత పగలు నేడు పాతిపెట్టి,

ఎన్నికలను గలిచి ఏలిరే రాజ్యాలు...”

జందులో నేడు జరుగుతున్న రాజకీయ చదరంగాన్ని, క్షణక్షణానికి మనసు మార్పుకున్న నాయకుల మనస్తత్త్వాన్ని, సమాజాన్ని కలవరపెడుతున్న అంశాలను తూర్పారబట్టడం మనం గమనించవచ్చు.

ఈ శతకం సలక్షణమైన సరళ గ్రాంధిక శైలిలో అలతి అలతి పదాలకు ఆలవాలమైన ఆటవెలది వద్దాలతో అక్కర జ్ఞానం కలిగిన జనబాహుళ్యానికి అర్థమయ్యే విధంగా ప్రాయబడింది. వద్దాలకు భావాలను కూడా గ్రాసి చదువరుల అర్థ అవగాహనకు మరింత సౌలభ్యం చేకూర్చాడు. కోక కోల, ఫొంట, ఐస్ క్రీమ్, చాక్టిట్లు, పిజ్జా,గోబి, పానీపూరి, బ్రాండి, విసిప్ప బారు,బీరు, ఫోను మొదలైన పదాలు తెలుగు భాషలోకి తర్వాత చేయడానికి వీలుకాని వాటిని లిప్యంతరీకరణం ద్వారా పరభాషా పదాలను వద్దాలలో ప్రయోగించి కవి తన చందస్సమర్మాన్ని నిరూపించుకున్నాడు.

“రైతు లేని రోజు రాజ్యమే లేదురా!”

“నాట వేపగింజ నారింజ మొలుచునా!”

“నక్క కేమి తెలియు రెక్కల కష్టము!”

“బావిలోన్ద్రోసి బాదు కొందురు గదా!”

“నిజము దెలియు మనకు నిలకడ మీదనే!”

ఇలా సామెతల్లంబి పదాలు శతకం నిండా ప్రయోగించడం కవి యొక్క భాషా ప్రయోగ సామర్థ్యానికి గీటురాయిగా చెప్పావచ్చు.

సమస్త విషయాల సమాపోరంగా వైవిధ్యమున్న పలు వర్తమాన అంశాలను, స్వార్థిదాయక వాక్యాలతో లోక రితిని, నీతిని, పరితల మనస్సులను పరవశింపజేసేటట్లు కవి శతక రచన చేశాడు. అర్థ స్వార్థి కలిగిన ముత్యాల్లంటి పదజాలాన్ని పసిడి మూటలుగా కట్టి తెలుగు సరస్వతికి తేజస్సునిచే శతకాన్ని కానుకగా సమర్పిస్తున్న శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారిని అభినందిస్తూ... మరిన్ని ప్రజోపయోగ కావ్యాలు వీరి కలం సుండి జాలవారాలని కాంజ్లిస్తూ....

వల్లేరి హరి నాయుడు,
విశ్రాంత తెలుగు రీడర్,
దుర్గా నగర్ కాలనీ, చిత్తూరు.
ఫోన్: 9441265272,

అభినందనలు

పైనేని తులసీనాథం
నాయుడు
తెలుగు సాహిత్య
సాంస్కృతిక సమితి,
పలమనేరు.

పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారి కవితలో దైనందిన జీవితంలోం ఎదురయ్యే సమస్యలు ప్రముఖుల జీవితాలలోని విశేషాలతో కూడిన రచనలు వస్తూ వుండేవి. ఇలా కవితల సంకలనాలను మూడించిని ఇదివరకే రచించారు. వీటిని చదివినప్పుడు రచయితకు సమాజం పట్ల ఉన్న బాధ్యత ప్రస్తుతంగా కనిపిస్తుంది. ప్రస్తుతం వీరి రచనలు ఘండోబధ్ంగా ఆటవెలది పద్మాలతో అద్భుతంగా పారకుల వ్యాధయాలను దోచుకున్నవి. వీరి సాహితీ సేవ భవిష్యత్తులో కూడా ఇలాగే కౌనసాగాలని ఆశేర్పుదిస్తున్నాను.

అభినందన మాలిక

నేను చిత్తారు జిల్లాలో డిప్యూటీ కలెక్టర్‌గా పనిచేసేటప్పుడు శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారి కవితలు వాటాన్ని ద్వారా ప్రొద్దున్నే పలుకరించేవి. అలా చదవడం అలవాటుగా మారిపోయింది. ఇలా అనేక సందర్భాలలో నాయుడు గారి కవితలు, ఈ మధ్య హస్తమై ఆటవెలది పద్యాలు సామాన్య ప్రజలకు అర్థమయ్యే భాషలో ఉంటూ, మనసులో కొంత ఆలోచన రేకెత్తించే విధంగా ఉన్నాయి.

వీరి కవితలలో నాకు బాగా నచ్చే అంశం ప్రాస. కవిగా తాను చెప్పాలనుకున్న విషయాన్ని ముక్కు సూటిగా పారకుల హృదయాలను తాకే విధంగా రచించడం తన ప్రత్యేకత. శ్రీ రమేష్ నాయుడు గారి ఆటవెలది పద్యాలు చదువుతూ ఉన్నప్పుడు ఇవి వేమన పద్యాలను తలపించే విధంగా రాయడం జరిగిందని చెప్పడం అతిశయోక్తి కాదనిపిస్తుంది. ఆటవెలది పద్యాలలో నాల్గవ పాదంలో కన్నించే మకుటం, వీరి పద్యాలలో కూడా పత్రిపాటి మాట పసిడి మూటగా రచించడం జరిగింది. కవి తన ఇంటి పేరుతో ఈ శతకంలో అమ్మ గురించి, కాలం విలువ గురించి, మాతృభాష తెలుగు మీద రాసిన పద్యాలు అమోఫుం. చెట్లు ప్రాధాన్యత గురించి, దేవుని గురించి, మూడ సమ్మకాల గురించి రాసిన పద్యాలు అమోఫుం. వీరి కలం నుండి మరిన్ని కవితలు, పద్యాలు రావాలని కోరుకుంటూ... అవి సమాజ హితంగా ఉంటాయని అభిలషిస్తూ... శ్రీ పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారికి హృదయ పూర్వక అభినందనలు తెలియజేస్తున్నాను.

మరుపూరి విశ్వేశ్వర నాయుడు

(డిప్యూటీ కలెక్టరు)

ఫారెస్ట్ సెటీల్స్‌మెంట్ అధికారి చిత్తారు

రచయితగా నామాట్ల

వృత్తిరీత్యా నేను ఒక ఉపాధ్యాయుడను, ప్రవృత్తి రీత్యా ఒక రచయితను. అంత్య ప్రాసలతో కూడిన రచనలు అంటే నాకు ఎంతో ఇష్టం. నేను తెలుగు పండితుని కాదు ఎం.ఎ తెలుగు చదవడం లేదు. నాలోని భావప్రకటన స్వేచ్ఛ నాలోని రచయితను మేల్కొల్పి కవితలు పద్మాలు రాయడానికి సంసిద్ధులను చేసినది మీరు నమ్మినా నమ్మకపోయినా ఒక విషయం మాత్రం చెప్పగలను. సినిమా మాస్తుంటే ఇప్పటికీ..నాకు కళ్ళల్లో నీళ్ళు తిరుగుతాయి. ఎవరైనా ఆకలితో అల్లాడుతూ ఉంటే వారి వారి పట్ల జాలి కలుగుతుంది. కష్టపడుతున్న శ్రమజీవుల్ని చూస్తే నాకు కనికరం కలుగుతుంది. బహుశా ఈ వైఖరి కలిగి ఉండడం వల్లనేమో నాలోని అంతర్గత శక్తులు కవితల రూపంలో బయటికి వస్తూ ఉంటాయి. నేను ఈరోజు చందోబధ్ కవిత్వం రాయగలిగితే ఉన్నాను. అంటే దానికి మా గురువ్యులు శ్రీ గుడివాడ అన్నయ్య నాయుడు గారు మరియు సుబహ్యణ్యం పిష్టే గారు. వారు వేసిన పునాది రాళ్ళ, నా కవిత ధారలకు ఆధార భూతమయ్యాయి.

నాలోని కవితా స్వార్థ నింపడానికి నేను నేవ చేస్తున్న నా సంఘం అంధ్రప్రదేశ్ ఐక్య ఉపాధ్యాయ ఫెడరేషన్ నాకు ఎంతో స్వార్థ నిచ్చింది. అందుకు నా సంఘానికి నేను సర్వదా కృతజ్ఞుడను, నా సంఘ భావజాలము, నా ఆలోచనలు రెండు కూడా ఒకదానితో ఒకటి ఏకీభవించడం వల్ల ఇది సాధ్యపడింది. మాతృభాష తెలుగు కనుమరుగవుతున్న ఈ తరుణంలో ప్రజలందరూ, తెలుగు భాషా ప్రేమికులు అందరూ ఒక్కటాటిపైకి వచ్చి భాషను పరిరక్షించుకోవాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. తెలుగు భాష పూర్వ వైభవాన్ని సాధించుకోవాలి అంటే అందుకు మనం నడుం బిగించి ముందుకి అడుగు వేయాల్సిన అవసరం ఎంతైనా ఉంది. ప్రభుత్వాలు వారి స్వప్రయోజనాలను పరిరక్షించడం కోసం భాషను బలిపశువును చేసిం

ప్రపంచంలో ఎక్కడా లేనివిధంగా మాతృభాషలో బోధనను ప్రాథమిక స్థాయిలో రద్దు చేయడాన్ని నేను తీవ్రంగా వ్యతిరేకిస్తున్నాను. బోధనా మాధ్యమం వల్ల ఉద్యోగాలు లభిస్తాయని చెప్పడం ప్రభుత్వ పెద్దల అవివేకానికి పరాక్రాణ. ఏ వ్యక్తి అయినా భాషను నేర్చుకోవడం అంటే అది అవసరాన్ని బట్టి ఉంటుంది. పారశాలలో చదివిన ప్రతి ఒక్కరికీ ఉద్యోగాలు కల్పించలేని పరిస్థితిలో ఉన్న ప్రభుత్వాలు తెలుగు భాష మాధ్యమాన్ని రద్దు చేయడం అత్యంత శోచనీయం. ఐక్య ఉపాధ్యాయ ఫెడరేషన్ ఈ విషయంలో ఒక అడుగు ముందుకేసి ఆంగ్లం మరియు మాతృభాష మాధ్యమాలు రెండింటిలో విద్యాబోధన కొనసాగాలని ఉద్యమానికి తెరతీసింది. ఏది ఏమైనా తెలుగు ప్రజలందరూ ముక్కకంరుటో మాతృభాషను పరిరక్షించుకునేందుకు అవసరమైన చర్యలు తీసుకుంటారని ఆశిస్తున్నాను. అందుకు నా రచనలు ఎక్కడైనా ఉపయోగపడితే అది నా అధ్యాపంగా భావిస్తాను.

పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు

రచయిత

అభినందనలు

పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు గారు వ్యతి రీత్యా సెకండరీ గ్రేడ్ ఉపాధ్యాయులుగా పనిచేస్తూ ఐక్య ఉపాధ్యాయ నాయకుడిగా సేవలు అందిస్తూ ప్రవృత్తిగా రచన వ్యాసంగాన్ని కొనసాగిస్తూ రచించిన దేవరాల నిర్మల జల్లా లగొసియేట్ లడ్జుకులు, ఆటవెలది ద్వితీయకం ఛందోబధ్యంగానూ, సరళంగానూ, యు.టి.ఎఫ్. ఆత్మాయ. స్వప్తంగానూ వుంది. కవితలు రాయడం మాత్రమే కాకుండా ఛందోబధ్య కవిత్వం రాయడం అందులోనూ నీతి పత్యాలు రాయడం మాకెంతో సంతోషానిచ్చింది. ఆటవెలది శతకాన్నిరచించి ముద్రించడాన్ని ఆభినందిస్తున్నాను. ఈశతకాన్ని విద్యార్థులకు అందు బాటులోకి తేవాలని ఆకాంజ్ఞిస్తున్నాను.

పత్రిపాటి ద్వితీయకం

1. అమృ యాజగాన యమ్యుతవర్షిణి సుమై,
అమృ లేని జన్మ వమ్మెయగును,
శక్తి యుక్తులొడ్డి శాసించు ధరణిలో!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- ఈ సృష్టిలో అమృతాన్ని కురిపించునది అమృ మాత్రమే, అమృ లేనిచో మనము కళ్ళు ఉన్న గుడ్డి వాళ్ళమవుతాం, ఈ భూమిపై తన శక్తి సామర్థ్యాలకు మించి బీడ్లల పెంచునది అమృ ఒకపేయని భావము.

2. తల్లి మంచి గుణము తనయులకబ్బును,
తండ్రి దైర్య గుణము తలగకబ్బు,
అమృ నాన్నలు మనకారాధ్య దైవాలు!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- తల్లి నుంచి మంచి గుణాలు తండ్రి నుంచి దైర్యసాహసాలు బీడ్లలకు లభిస్తాయి. అమృనాన్నలే మనకు నిజమైన దేవతలని భావము.

3. ఆకలైన బిడ్డ నాదరింటురెవరు,
బిడ్డ బాధ చూసి థీతి చెంది,
అమృ కమ్మగ మన ఆకలి తీర్చురా!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- ఈ భూమిపై బిడ్డ ఆకలి తీర్చే గలిగేది తల్లి మాత్రమే, బిడ్డ ఆకలిగా ఉన్నప్పుడు అమృ తట్టుకోజాలదు. అమృ మాత్రమే కమ్మగా అన్నం తినిపించి ఆకలి తీరుస్తుందని భావము.

4. పేగు పంచి పెంచు పేరిమి తోడను
ప్రాణమిచ్చి పెంచు పాలనొసగి,
పౌరుషములు నేర్చు పౌరాణికాలతో!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- అమృ తన పేగు పంచి జన్మనిప్పుడమే కాదు, తన ప్రాణ సమానముగ చూసి, పాలిచ్చి పెంచుతుంది. అలాగే పౌరాణిక కథలను చెబుతూ పౌరుషోన్ని నింపుతుందని భావం.

5. అమ్మ పెంచునప్పుడాకాశమే హాధ్య
 ముద్దుచేయు గోరు ముద్ద తోడ
 చందమామ కథలు చల్లంగ జెప్పురా!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం: - అమ్మ మనల్ని పెంచునప్పుడు ఆకాశమే హాధ్యగా, గోరుముద్దలు తినిపిస్తా ముద్దు ముద్దగా చందమామ కథలు చెప్పి మనల్ని పెంచుతుంది అని భావము.

6. అమ్మ జన్మ నిచ్చి ఆటలాడించుచు,
 కాలమీది మనల కాపుగాయు,
 స్నాన పానములను సాగించి పెంచురా!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం: - అమ్మ మనకు జన్మనివ్వడమే కాదు మనకు ఆటబోమ్ములా ఉండి కాలాన్ని ఈదుతూ స్నానపానములు చేయించి మనల అంటి పెట్టుకుని కాపలా కాస్తుంది.

7. మూతి ముద్ది కడిగి ముద్దులు కురిపించి,
 పగలు రాతిరనక వసతులొసగి,
 కన్న వేగు కొరకు చిన్న బోవదుగదా!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం: - అమ్మ మనకు మూతి ముక్కు తుడవడమే కాదు మన హక్కుల గురించి పోరాదుతుంది. రేయి పగలు అనే తేడా లేకుండా వసతులు కల్పిస్తుంది. మనల్ని కని, పెంచడానికి తనెప్పుడూ చిన్నబోదని భావము.

8. ముర్రుపాల తోడ మురిపెంబు తోడను,
 ముద్దు చేసి తల్లి బుద్ది నేర్చు,
 సాటిరారెవరును సద్గుణమూర్తికీ,
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం: - తల్లి ముర్రుపాలతో పాటు మురిపాలు కూడా చేర్చి ముద్దు చేస్తా సుద్ధులు బుద్దులు నేర్చిస్తుంది ఇలాంటి మంచి తల్లికి లోకంలో ఎవరూ సాటిరారని భావము.

9. వందనములు తల్లి వదన బింబమునకు,
వేన వేల కృతుల వేడుకోలు,
కన్న బుణము దీర్ఘ చిన్న బోషగనేల!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మనకు జన్మనిచ్చిన తల్లికి వందనము లతో కూడిన చందన మాలలు, తల్లి కొరకు వేల సంకీర్ణములు పాడిన తక్కువే అలాంటి కన్నతల్లికి పాద పూజ చేయడానికి మనం ఎప్పుడూ కూడా చిన్నబోల్పాల్చిన పనిలేదని భావము.

10. జన్మనిచ్చి తల్లి సంతృప్తి నొందుచూ,
ప్రేమ పంచ పిదప ప్రోత్సహించి,
జబ్బుచేయ మనకు జాగారమేచేయ!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తల్లి మనకు జన్మనిచ్చి వారసులుగా గుర్తించి ప్రేమను పంచి మనకు జబ్బు చేసినప్పుడు జాగారం చేయునది, తల్లి మాత్రమేనని భావము.

11. మన్న తినుట మాన్ని జున్ననే తినిపించి,
అమ్మ పెంచు గాజు బొమ్మ వలెను,
మాత్ర మూర్తిగసుక మనకు రక్షణనిచ్చు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- అమ్మ మనం మన్న తినుప్పుడు వారించి జున్న తినిపిస్తుంది. అలాగే మనల రక్షించి, గాజు బొమ్మ లాగా పెంచునది అమ్మ అని భావము.

12. బ్రహ్మ కన్న మిన్న బాధ్యత నెరిగిన,
జన్న ధన్య మగును జగతిలోన,
శృష్టి తల్లి వేయ ముష్టిగాడె మనకు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కన్నతల్లి బ్రహ్మ కన్న ఎక్కువ బాధ్యతలను మోస్తుంది అలాంటి జన్న ధన్యమైనట్టే మరి అమ్మ మనకు జిచ్చిన ముష్టి కదా ఈ జన్న అని భావము.

13. దేవుడైనగాని దేవతైననుగాని,

రాజు గాని లేక రాణి గాని,

తల్లి పేగు త్రెంచ తల్లిదిల్లుధరేల!

పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం: - దేవుడిగా పుట్టిన దేవతగా జన్మించినా, రాజు గాని రాణి గాని పుట్టినా, అందరూ పుట్టినప్పుడు, తల్లిపేగు తెంచినప్పుడు ఏదవాల్సిందేనని భావము.

14. మగువ తెగువ చూడ మహిమల్లెల్ల తెలియ

మహిళ శక్తి గనగ మంత్ర మేల,

అందమై వెలుగును బంధమై బ్రతుకును!

పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం: - మహిళల యొక్క మహిమలు, వాళ్ల పనిచేయడానికి చూపించే చౌరవ, వాళ్ల శక్తి చూడడానికి మంత్రాలు ఏమి అవసరం లేదు. ప్రీలు మనతో బంధాన్ని పెంచుకుని, అందమైన జీవితాన్ని గడుపుతారని భావము.

15. తాళి బొట్టు కట్ట తలవంచి కూర్చొను,

భర్త మనసునెరిగి బ్రతుక నెంచు,

కత్తి గట్టి నటుల కాలమీదు మగువ!

పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం: - మహిళలు తలవంచి, తాళి కట్టించుకుని, భర్త మనసు తెలుసుకుని మనలుకుని, చేతికి కత్తిగట్టిన విధంగా కాలాన్ని జయిస్తారని భావము.

16. పేదవాడి గాను పెరిగెనేమియిలలో,

తప్పుగాదు నరుడు ధనము లేక,

పేదవాని బిడ్డ పేదగా గిట్టునా!

పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం: - ఈ భూమిమైన పేదవాడిగా పుట్టి, పేదవాడిగా పెరగడం తప్ప కాదు, పేదవాని బిడ్డగా పుట్టినా, పేదవాడి గానే చనిపోడని భావము.

17. పతిషులంత కలసి పంక్తిగా కూర్చొని,
తీర్పుజెప్పిరంత తీపిగాను,
ఒప్పు నిప్పుగదర ఓర్కి చూడగవల!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చెడిన వాళ్లంతా ఒక చోట కూర్చొని వాళ్లకు అనుకూలంగా తీర్పు చెప్పుకున్నంత మాత్రాన ఏమి జరగదు, నిజం నిప్పులాంటేది మనం ఓర్పుతో చూస్తూ ఉండాలని భావము.

18. రాజకీయవేత్త రాజుగా వెలుగొందు,
చదువు సంధ్య లేక సంతసమున,
పెద్ద చదువు లెల్ల పెద్దల కొరకొను!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చదువు సంధ్యల్లో తక్కుపుగా ఉన్నా కూడా రాజకీయ నాయకులు రాజులాగా జీవిస్తారు అలాగే పెద్ద పెద్ద చదువులు అన్ని కూడా బాగా డబ్బున్న వాళ్ల కొరకేనని భావము.

19. జగతి వనరులన్ని చక్కగా వాడుకో,
జలము కూడ మనకు శక్తి వనరె,
మదుపుజేసి నపుడె మనకు మేలు కలుగు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- భూమిపైన లభించే శక్తి వనరులన్నింటినీ సక్రమంగా ఉపయోగించుకోవాలి. మనకు నీరు కూడా అలాంటేదే దాన్ని పొదుపు చేసినప్పుడే మనకు మేలు కలుగుతుందని భావము.

20. మంచి మాట వలన మనసు మాధవమగు,
చేయు పనులవల్ల చెలిమి వల్ల,
గొప్ప కీర్తి పొంది గొప్పవారగుదురు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మంచి మాట వల్ల, మంచి మనసు వల్ల, చేయు పనులవల్ల, స్నేహం వల్లనే, మంచి పేరు ప్రతిష్టలు పొంది గొప్పవారవుతారని భావము.

21. గ్రామ పెద్దలంత గ్రాసము తినిసట్టు,

బ్రాహ్మణులను తిట్టి బాధపెట్టి,
పేర్కొని వారిచేత పెళ్లి చేయింతురే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఒక్కాక్కసారి గ్రామ పెద్దలు గడ్డి తినే వాళ్ళ లాగా ప్రవర్తించి, బ్రాహ్మణుని తిట్టి మళ్ళీ అదే బ్రాహ్మణుని చేత తమ బిడ్డల పెళ్లి చేయస్తారని భావము.

22. అన్న దమ్ము లెపుడు ఆస్తులు కొరకునై,

బకరి మీద నొకరు ఓర్చు లేక,
వాదులాడి జగతి వాజమ్ములగుదురు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- అన్నదమ్ములు సాధారణంగా ఆస్తుల కోసం బకరి మీద బకరు ఓర్చు లేక వాదులాడుకొని, భూమిపై మూర్ఖులుగా పరిగణించ బడతారని భావము.

23. జాతి యంతయునొక జాగ్రత్తి చేతను,

ఖ్యాతి గాంచి పిదప గగనమందు,
ఎగురవేసి రోయి ఎల్లరూ జెండాను!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- భారత జాతియంతయు చైతన్యముతో, కీర్తి పొంది అందరూ మన జాతీయ జెండాను ఆకాశం లో ఎగురవేసిరని భావము.

24. స్నేచ్ఛ కొరకు జాతి జెండానెగురవేసి,

పోరు సలిపి తెల్ల దౌరల తరిమి,
శాంత మూర్ఖులైరి సౌభ్రాత్ర భావాన!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- భరతజాతి స్నేచ్ఛ కొరకు జాతీయ జెండాను ఎగురవేసి తెల్లవారితో పోరాటం చేసి బ్రిటిష్ వారిని తరిమి కొట్టినప్పుడు భారతీయులందరూ శాంతి కాముకులై, అన్నదమ్ములవలె మెలిగిరని భావము.

25. పాత తరపు తీపి పొరుషముల తోడ,
వీర నేతలంత పోరు సల్ప,
శాంతి దూత గాంధి స్వాతంత్ర్య మునుదెచ్చే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- గాంధీ తాత సమకాలికులు అందరూ పాత తరం పొరుపాన్ని కలిగి బ్రిటిష్ వారితో పోరాడిరి. అలాంటి వీరులతో కలిసి గాంధీతాత మనకు స్వాతంత్రం తెచ్చాడని భావము.

26. చిన్న పెద్దలెల్ల చేసిరి పండుగ,
కులమతాల గోడ కూళ్ళిపైచి,
జగతి జనుల కిదియె స్వాతంత్ర్య దినమాయే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చిన్న, పెద్ద, కులము, మతము తేడా లేకుండా జెండా పండుగ జరుపుకున్న రోజు, స్వాతంత్ర్యదినమని భావము.

27. రాజు పోయి మనకు రామరాజ్యమువచ్చే),
హక్కులొచ్చే నేడు మొక్కుదప్పే),
రాజ్య మేలుటకును రాజ్యాంగమేవచ్చే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజులు, రాజ్యాలు పోయాయి, వచ్చిన రామరాజ్యము మొక్కలు తప్పించి, హక్కులు మనకు ఇచ్చేనని భావము.

28. గాంధి యనెడి శక్తి గాడునే చేతను,
వీర మరణ మొండె వినవెబాల,
ఘోల్లు మనెను జాతి జల్లు మనెను గుండె !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- గాంధీ అను మహాశక్తి గాంధీ చేత వీర మరణం పొందిను. ఆ వార్త వినగానే జాతి ఘోల్లుమనగ, గుండెలు రుల్లు మనువని భావం.

29. హింస విడిచె గాంధి హంసపాదులు లేక,
దండి మార్చి తోనే దండిగాను,
సాధనమున స్వేచ్ఛ సాధించి పెట్టో!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మహాత్మాగాంధీ హింసను వీడి, దండి మార్చితో స్వేచ్ఛ స్వాతంత్రాలు ఏ విధమైన అటంకములు లేకుండా సంపాదించి పెట్టేనని భావము.

30. జీవహింస వలదు జీవితంబునకని,
చాటి చెప్పి చదువు సంధ్యా నేర్చి),
ఆశ్రమాలు కట్టి ఆదరించెను గాంధి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- జీవితంలో మనము జీవహింస చేయ రాదని గాంధీజీ ఆశ్రమాలు కట్టించి చదువుసంధ్యలు నేర్చించి, అందరినీ ఆదరించాడని భావము.

31. చేతక్రబూని చేసెను ప్రతినలు,
కులము మతము విడువ వలయునసుచు,
హరిజనోద్ధరణకు యత్నించె బాపూజి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చేతిలో కర్ర పట్టి, కులము, మతము విడిచి, అందర్నీ కలుపుకొని మహాత్మా గాంధి హరిజనులను ఉద్దరించాడని భావము.

32. నల్ల జాతి వారు తెల్ల జాతి వలన,
అణచి వేయ బడగ అట్టి తరిని,
పోరు సలప జనుల పోగు చేసెను గాంధి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- నల్ల జాతి వారిని తెల్ల జాతి వారు ప్రపంచమంతా అణచివేయ జూచిరి. అంతా తానై బాపూజీ తెల్లవారిపై పోరు సలపడానికి అందరినే ఒక్కచోట చేర్చాడని భావము.

33. గెలుపు తలుపు తీయ గీటురాయి కదర,
వేయవలయు ఓటు విలువ నెరిగి,
ఓటు వేయకున్న ఓటమే నీదిరా !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- గెలుపు అనే తలుపు తీయదానికి ఓటు తప్పనిసరి, విలువ తెలుసుకుని ఆ ఓటు వేయాలని భావము.

34. ఎన్ని కలలు గనిన ఎన్నికల గురించి,
దబ్బు మహిమ తోడ గబ్బు లేచే,
వరములు కురియింప ఫలితాలు మారవా?
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఎన్నికలు బాగా జరగాలని మనం ఎన్ని కలలు కన్నా దబ్బు వర్షంలా, వరంలా కురుస్తోంది. మరి దీని వల్ల ఫలితాలు తారుమారు అవుతాయని భావము.

35. చీర సారె లిచ్చి చిక్కులు తెచ్చిరి,
ఓట్లు కొల్లగొట్ట తూట్లు పొడిచి,
మందు విందు లిచ్చి మచ్చిక చేసిరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఎన్నికల్లో ఓట్లు కొల్లగొట్టడానికి చీరలు సారెలు పంచి, మందు, విందులు ఏర్పాటు చేసి ఓటర్లను మచ్చిక చేస్తారని భావము.

36. వెన్న విరిచి నట్లు పన్నులు వడ్డించి,
నిన్న మొన్న దాక నిక్కి నీలి,
నేటి మాటలెల్ల కోటలు దాటేను!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ప్రజల వెన్న విరిచినట్లు నిన్న మొన్నటి దాకా పన్నులు మనపై విధించారు. నేడు ఓట్లు వేయించడం కోసం మాటలు కోటలు దాటుతున్నారుని భావము.

37. రైతు బాధలెల్ల రౌద్రము తెప్పించు,
వరద వచ్చి చివర బురద మిగిలె,
కృషికుని వెతదీరు విషయమాలోచించు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రైతు బాధలు చూస్తే కోసం రాకమానదు. వరద వచ్చినప్పుడు చివరకు రైతుకు బురదే మిగులుతుంది. అందరూ రైతుల కష్టాలు తీర్చే మార్గం ఆలోచించాలని భావము.

38. ఒకరి మీద నెట్లి ఒత్తిడి చేతురు,
తప్పులన్ని తమకు తగులకుండ,
జడిసి ఓట్ల కొరకు శరణజొత్తురు గదా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులు తమ తప్పులను ఇతరుల మీదకి నెట్లి, భయపడి చివరకు ఓట్ల కోసం శరణ కోరుతారని భావము.

39. ఓట్ల కొరకు వీరు ఓదార్చి పోదురు,
రెండు వర్గ ములుగ రేగ గౌట్టి,
కులము మతము లెంచి కుత్తితములు జేయ!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులు ఓట్ల కోసం ఓదార్చి పోతారు ప్రజలను రెండు వర్గాలుగా చీచి, కులము మతము ఆధారంగా ఓట్ల అదుకుంటారని భావము.

40. చట్టసభలలోన చుట్టపై పోదురు,
కారు కూత కూసి కంపుగౌట్టి,
ప్రజల సొమ్ము తీనగ పాడెక్కు తారురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- నాయకులు చట్టసభల్లో చుట్టం లాగా పోయి వస్తుంటారు. అలాగే వీరు మాటల్చాడే భాష కూడా ఆమోదయోగ్యంగా ఉండదు, చివరకు ప్రజల సొమ్ము తీనదానికి పాడెక్కుడానికైనా సిద్ధవోతారని భావము.

41. అర్థతనగ వలదు ఆదాయమే తప్ప,
ఎప్పు దేమదిగిన తప్పుజెప్పి,
సర్వకొనుచు తిరిగి సరదాగ జూతురు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులకు ఏవిధమైన అర్థతలు అవసరం లేదు ఎవరేం అడిగినా నిజాన్ని దాచిపెట్టి, ఆ నిజం బయటపడినప్పుడు సర్వకుని సరదాగా నప్పుచూ కలిసిపోతూ ఉంటారని భావము

42. చండి యాగములను దండిగా చేతురు,
ప్రజల పొట్లు కాస్త పక్కబెట్టి,
దేవతలను నమ్మి దీనుల నమ్ముదే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులకు యజ్ఞయాగాదుల పట్ల ఉన్నంతగా ప్రజల పట్ల విశ్వాసం ఉండడు. ప్రజల కష్టాలను సైతం పక్కనపెట్టి దేవతారాధన చేసి తరిస్తారని భావము

43. పొలు పిందు ఆవు పొదాలు కడుగుచు,
వట్టి పోవగానె కట్టు విప్పి,
గడ్డి లేని యింది గాడికి కట్టిరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఆవు పొలు పింది నప్పుడు పొదిగే కాదు, కాళ్ళు కూడా కడుగుతారు. ఆ తర్వాత వట్టి పోయిన ఆవుని గడ్డి లేని గాడిలో కట్టేసి ఉంచుతారు, ఇది సర్వసాధారణం.

44. మందు తాగి జనుల మందులోనే ముంచి,
బిడియమెల్ల వీడి విడిచి సిగ్గు,
బురదలోన మునిగి భువినేలు చుందురే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట

భావం:- ప్రజలు మందు తాగి మందులో మునిగి విలువలన్నీ మరచిపోయి బురదలో పడి ఆమై రాజ్యమేలుతూ ఉంటారు.

45. కండ దుంపలుతిని కావ్యముల్ ఖాసిరి,
పుణ్య మూర్తులుగద పూర్వ కవులు,
బుషుల వాక్యలందు దోషముల్ కనరావు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- పూర్వకవులు అడవిలో కండమూలాలు తిని కావ్యములు రాసేవారు. మరి ఆ కాలంలో కవులు ఎంత పుణ్యం చేసుకున్నారు. బుషులు చెప్పే మాటలలో మనకు తప్పులు కన్నించవని భావము.

46. కమ్మగాను జెప్ప కథలన్ని వినబోకు,
నమ్మకముగ మనము నమ్మగానె,
బావిలోన తోసి బాధకొండురు గదా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఇతరులు చెప్పే కథలన్ని మనము గుడ్డిగా నమ్మకూడదు ఒకవేళ మనం నమ్మినాక మనల్ని బావిలో తోసి లబోదిబోమని కొట్టుకుంటారని భావము.

47. కావు కావు మనెడి కాకులు కరువయ్యే,
మహిని పిచ్చుక తతి మాయమయ్యే,
పాడు ఫోను వచ్చి పాడాయె పక్కలు !
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- సెల్ ఫోన్ వచ్చినప్పటి నుండి వాటి తరంగాల వల్ల, కావుకావుమనే కాకులు, భూమి పై పిచ్చుకలు కూడా మరణించాయని భావము.

48. మతము మంట గలుపు మంచితనంబున,
కలపు గోడ కూల్చు కలము తోడ,
వెలయినిమ్ము జగతి విశ్వ సౌభ్రాతమ్యు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మంచితనంతో మతాన్ని రూపుమాపు వచ్చు కలం పట్టి కవితలు రాసి కులాన్ని కూడా దూరం చేసి ప్రపంచ సోదర భావాన్ని పెంచవచ్చు అని భావము.

49. మనిషి చేయు సేవ మానవత్పుపు దోష,
మంచిజేయ మనకు మందు వలెను,
పంట యగును మదిని పంటబళ్లీంచగా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- భూమిపైన మనిషి సమాజానికి చేసిన సేవ, మన ఇంచిల్లిపాదికి మందులాగా, పండిన పంటలాగా మనకు మేలు చేస్తుందని భావము.

50. మంచి వాని మాట మర్యాదనిచ్చును,
చెడ్డవాని పలుకు చెరుపు జేయు ,
చేయు స్నేహ మెల్ల చేతియద్దంబురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మంచి వారి మాటలు ఎప్పుడూ మర్యాదను ఇస్తాయి. అలాగే చెడ్డవాడు ఎప్పుడు మనకు చెడు చేయాలని తలుస్తూ ఉంటాడు. మనం చేసే స్నేహము మన చేతిలో అద్దం వంటిదని భావము.

51. తీయ వైన భాష తెలుగుభాష గదర,
కమ్మనెన భాష అమ్మ భాష,
రాజు మెచ్చినట్టీ రమణీయ భాషరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తీయవైన, కమ్మనెన భాష అమ్మ నేర్చిన భాష, అందమైన మన తెలుగు భాష రాజులు మెచ్చిన భాష మన తెలుగు భాష అని భావము.

52. మాతృభాష లోన మాధుర్యమదియేమి!
ఉగ్గపాలతోడ ఒనరునోయి,
దేశ భాషలందు తెలుగు లెస్స గదర!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తల్లి నేర్చిన భాషలోన తీయదనం ఏమోగాని తల్లి పాలు తాగుతూ భాషను చక్కగా నేర్చుకుంటారని, దేశ భాషలో తెలుగు గొప్పదని భావము.

53. అమృతము తోడ కమ్మదనంబున,
 అందమైన భాష ఆంధ్ర భాష,
 అబ్బిరంబుగాను అబ్బిరా మనకది!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తెలుగు భాష అమ్మ నోట కమ్మగా నేర్చుకుంటాము. అందమైన భాష మన తెలుగు భాష. అంత అబ్బిరముగానే మనకు అందుతుందని భావము.

54. భాషయేగద మన భావప్రకటనకు,
 శక్తి నిచ్చి మరియు ముక్కి నిచ్చు),
 భాష బతుకు చోట భావాల పూదోట!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మనసులోని భావాలను ప్రకటించడానికి భాష ముఖ్యమైనది. అది మనకు శక్తితో పాటు ముక్కిని ప్రసాదిస్తుంది. భాష ఎక్కడైతే విలసిల్లుతుందో అక్కడ భావాలు వికసిస్తాయి అని భావము.

55. చిలుక పలుకు మనము పలికిన పలుకులు,
 కుక్క కూడ మెలగు నిక్కమెరిగి,
 భాష తోడ జనుల భాగ్యంబు పండునే!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చిలక పలుకుతుంది మనము చెప్పినన్ని విని, అలాగే కుక్క కూడా మనం చెప్పిన పనులు చేస్తుంది. మాత్ర భాష పల్లనే ప్రజల జీవితాలు మారుతాయని భావము.

56. తేట మాట లైన, తెలుగుదనంబున,
 పాట లైన గద్ద పద్మ లైన
 ప్రజల హృదయములను పరవళ పరచురా!
 పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తేట మాట అయినా, పాట అయినా, పద్మమైనా, తెలుగు భాష తోనే అది ప్రజల హృదయములను చేరి పరవశించునని భావము

57. తెలుగు మాతృ భాష, వెలుగునిచ్చిన భాష,
అమలులోన మిగిలె ఆత్మ ఘోష,
కాంతి పుంజ మైన, కమనీయ భాషరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తెలుగు మన మాతృ భాష, మన జీవితానికి వెలుగు నిచ్చిన
భాష, తెలుగు కాంతి పుంజంలా ఎలిగే కమనీయమైన భాష అని భావము.

58. దేశ భాషలందు దేవరాయలుమెళ్లు,
కావ్య భాషగ మన కవులు మెళ్లు,
వివిధ భాషల కవి వృషభులు పొగడరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- శ్రీకృష్ణదేవరాయలు మెచ్చిన మన తెలుగు భాషను, వివిధ భాషల
కవులు కూడా మెచ్చినారని భావము.

59. గద్య మైన గాని పద్యమైన ననుగాని,
పాడినంతనె యెద పరవశించు,
హంపినేలినట్టి సొంపైన భాషరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తెలుగులో గద్యమైనా పద్యమైన పాడినంత, వినినంతనే
పరవశింతురు. మన తెలుగు భాష హంపి నగరం ఏలిన సొంపైన భాష
అని భావము

60. నన్నెచోడుడాది నన్నుయు, తిక్కన,
అల్లసాని నుండి అన్నమయ్యా,
తెలుగు భాష కీర్తి దిక్కుల పరచిరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కవి నన్నెచోడుడు నుండి తిక్కన వరకు, అల్లసాని నుండి
అన్నమయ్యా వరకు, కవులు రచనలు చేసి తెలుగు కీర్తిని దిక్కులకు
చాటారని భావము.

61. చల్ల పానియములు చాలిక త్రాగుట,
కోక కోల, ఫాంట, గోల యేల?
నీటి మజ్జిగ రుచి నేలీకీ మధురమే!
పత్రిపాటి మాట హసిడి మూట

భావం:- కోకోకోలా, ఫాంటా లాంటి చల్లని పానియములు తాగింది చాలు! వాటి గోల మనకెందులకు నీళ్ళ మజ్జిగ ఈనాటికీ మధురంగానే ఉంటుందని భావము.

62. క్రీములు పుట్టు ఐసు క్రీములు మనకోల?
చాకులెట్లు తినగ చొకగాను,
పట్టు రాలిపోవు, వట్టును చెడిపోవు!
పత్రిపాటి మాట హసిడి మూట

భావం:- ఐస్ క్రీములు తినడానికి బాగుంటాయి చాకెట్లు, చొకగా దొరుకుతాయి వీచివల్ల పట్టు రాలిపోతాయి ఒట్టు చెడిపోతుంది అని భావము.

63. రోజు కొక్కసారి రుబిగల కొబ్బరి,
నీళ్ళు త్రాగి చూడ నెమ్మ దొను,
తరిగిపోవు కోప తాపాలు మదియందు!
పత్రిపాటి మాట హసిడి మూట

భావం:- రోజుకు ఒక్కసారి కొబ్బరి నీళ్ళు తాగడం వల్ల కోపతాపాలు తగ్గి ఆరోగ్యముగా ఉంటారని భావము.

64. పిజ్జ, గోబి వద్దు సజ్జరొట్టెలు ముద్దు,
పాని పూరి వద్దు పాలె ముద్దు,
పిల్ల పెద్దలంత కల్లు తాకగవద్దు!
పత్రిపాటి మాట హసిడి మూట

భావం:- పిజ్జాలు, గోబి, మనకు వద్దు సజ్జ రొట్టెలు ముద్దు. పానిపూరీలు వద్దు ఆవుపాలు తాగడమే మనకు ముద్దు. పిల్లలు పెద్దలు అందరూ కలిసి కల్లు లాంటి మత్తు పదార్థాలకు తాక కూడదని భావము.

65. బ్రాంది, బీరు, విస్క్ బారులందూరుచూ,
తాగి నేలమీద తూగనేల?
మంట గలసె మాన మర్యాదలన్నియూ!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మత్తు పదార్థం లైన బ్రాంది,బీరు,విస్క్ అమ్మే బార్లలో జనులు బారులు తీరి, తాగి తూగడ మెందుకు, మన మాన మర్యాదలు అన్ని మంట గలపడం ఎందుకని భావము.

66.. పేదవాని బ్రతుకు పేకాటతోసరి,
కష్ట పదిన సొమ్ము నష్ట మగును
కడుపుకాలి నపుడు కన్నీరె దిక్కురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- పేదవాని బ్రతుకు పేకాట అలాగా జరుగుతుంది తను ఎంత కష్టపడినా నువ్వు చివరకు నష్టమే కలుగుతుంది ఆకలితో కడుపు కాలినప్పుడు ప్రతి ఒక్కరికి కన్నీరె దిక్క అని భావము

67. గాలిలోన దివ్య గాలికే కొండెక్కు,
చేయినాపి నిలువ చేతనోన,
పేదవాని యింట పేరిమియట్లుండు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- గాలిలో దీపం పెడితే ఆ గాలి దాటికి దీపం ఆరిపోతుంది. అలాంటప్పుడు చేతిని అడ్డుపెట్టి దీపాన్ని రక్కించ లేము అలాగే పేదవాని ఇంట సంపద కూడా ఇలాగే నిలుస్తుందని భావము.

68. కడుపు చేతబట్టి కాలాన్ని కదిలించి,
డొక్క యెండగట్టి డోలుకట్టి,
చిన్ని జీవితాన కన్నీరె మిగులురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కడుపు చేతబట్టి కాలాన్ని కదిలించి ఆకలికి డొక్క ఎండగట్టే జీవితాలకు కన్నీరే మిగులుతుందని భావము.

69. కండలు కరిగించి పిండి రక్తంబును,
పంటనమ్మ సున్న ఘలితమాయె,
పేదవాడు కటీక పేదగా మిగిలెరా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కండలు కరిగేలా రక్తం చిందించి పైరు చేసి చివరకు ఆపంటను అమ్మగా ఏమియు రాదు, కనుక పేదవాడు కటీక పేదవాడుగా మిగిలిపోతాడని భావము.

70. పొట్ట కూటి కొరకు కట్టేలు చీల్చినా,
పొయ్య రగులదింట ప్రొట్ట గడవ,
నష్ట జాతకులకు కష్టమే దిక్కురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- పొట్టకూటికోసం కట్టేలు కొట్టేనా, పొయ్య రగులదు పొట్ట గడవదు, నష్ట జాతకులకు కష్టాలే దిక్కు అని భావము.

71. చెట్లు చేయు మేలు చేత్తైనవరకు,
పూలు పండ్లు కొమ్మ పూతలిచ్చి,
పచ్చదనము నిచ్చి పంచదే గాలిని!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట

భావం:- చెట్లు మనకు ఎప్పుడూ మేలు చేస్తాయి. వీలైనంత మేరకు పూలు, పండ్లు, కాయలనిచ్చి పచ్చదనాన్ని పంచి, మంచి గాలిని ఇస్తాయని భావము.

72. వర్ష మిచ్చునెపుడు హర్షము తోడుగ,
పెంచినపుడు చెట్లు పెంచు గాలి,
నీరు పోయ మనకు నీడనిచ్చు గదరా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చెట్లను పెంచినపుడు గాలితోపాటు వర్షాన్ని ఇస్తాయి. చెట్లకు నీరు పోస్తే కృతజ్ఞతగా అవి మనకు నీడనిస్తాయని భావము

73. రంపు చేయబోదు రంపముతో గోయ,

వంట చెరకుగ మనకింట మండు,

చెట్లు లేని నేల చేవలేకుండురా!

పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- రంపముతో కోసినప్పుడు అవి మనతో రంపు చేయలేవు. చెట్లు

చనిపోయిన తర్వాత కూడా మనకు వంట చెరకుగా ఉపయోగపడతాయి, చెట్లు లేకపోతే నేలకు ఎరువు లభించదని భావము.

74. పశువులకును మేత, పక్కిజాతికి నీడ

మంచి తిండి నిచ్చు మనుజులకును,

పీల్లు గాలి నిచ్చి పెంచదే ప్రేమతో!

పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- చెట్లు మనకు మంచి ఆహారంతో పాటు పశువులకు మేత, పక్కులకు నీడ, పీల్లుదానికి గాలిని ఇస్తాయని భావము.

75. రాయి పెట్టి కొట్టు రాద్దాంతమేలరా ?

పండ్ల నిచ్చు చెట్లు, వనము లోన,

కత్తితో నరుకగ కట్టులిచ్చుగదరా !

పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- పండ్ల పూలు ఇచ్చే చెట్లు రాయి పెట్టి కొట్టినా అవి రాద్దాంతం చేయవు. కత్తితో నరికినా అవి కట్టేలు ఇస్తాయని భావము.

76. సత్య మాడు వాని సర్విత హర్షించి,

మేలు జేతురతని మెచ్చి మదిని,

సత్య శోధ కునకు సంఘమే తోడాను!

పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- నిజము చెప్పు వానిని చూసి అందరూ సంతోషపడి అతడ్చి మెచ్చుకోవడమే కాకుండా మేలు చేస్తారు. నిజాన్ని నమ్ముకున్న వారికి సంఘము ఎప్పుడూ తోడుగా ఉంటుందని భావము.

77. నిజము బల్యు వాడు నిబ్బరముగ సుందు,
తప్ప జెప్పు వాడు తడుము కొనును,
నిజము కాలమందు నిలబడు నెప్పుడు!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- నిజము చెప్పే వాడు ఎప్పుడు నిబ్బరముగా ఉంటాడు, తప్ప
జెప్పేవాడు ఎప్పుడూ తడుముకుంటూ ఉంటాడు. నిజమును నమ్ముకున్న
వారికి ఎప్పుడూ సమాజం తోడుగా ఉంటుందని భావము.

78. సత్య మొకట జనుల సంఘర్షణలు దీర్ఘ,
జీవితమ్ము నిలుపు జీవ నాడి,
నిజము దెలియు మనకు నిలకడ మీదనే!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- నిజం చెప్పడం వల్ల ప్రజల మధ్య ఫుర్ధుణలు తగ్గిపోతాయి.
నిజము మన జీవితానికి జీవనాడి లా పనిచేస్తుంది. నిజం ఎప్పుడూ
నిలకడ మీద తెలుస్తుందని భావము.

79. నిజము నిలుచు సతము నిప్పుగా జగతిని,
నిజము దాచి పెట్ట నెవరి తరము,
నిజము బల్యు వాడు నిత్య సంతోషిరా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- నిజం ఎప్పుడు నిప్పులాంటేది. నిజాన్ని దాచి పెట్టడం ఎవరి
తరము కాదు. నిజము పలికే వాడు ఎప్పుడూ కూడా నిత్యం సంతోషంగా
ఉంటాడని భావము.

80. నీటిలోన గాని నిలుచును నానక,
నిప్పు పైన గాని నిజము నిలుచు,
నిజము నాపగలుగు నేర్చరి యెవడురా?
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- నిజము నీటిలో నానదు. నిప్పుపై కాలదు. అలాంటి నిజాన్ని
ఆపగలిగే వాడు ఎవరూ లేరని, నిజం చెప్పేవాడు ఎప్పుడూ సంతోషంగా
జీవిస్తాడని భావము.

81. మొక్క గానె వంచి చక్కగా పెంచిన,
చెప్పి నట్లు పెరుగు చిత్ర మేమి?
వనములోన చెట్లు వంపుగా పెరుగునా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మొక్కను చిన్నప్పబేసుండి మంచి పెంచినచో అది అలాగే పెరుగుతుంది. అందులో విచిత్రం ఏమీ లేదు అదే వనములో చెట్లను అలా వంచేవారుండరు కనుక ఏపుగా పెరుగుతాయి అని భావము.

82. నేతి బీరలోన నేయి చందముగను,
నీతి లేని వాని రీతి తెలియు,
ఊరు దిబ్బ యైన పేరు గౌప్యమిరా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- నేతిబీరకాయలో నెయ్యి ఉన్నట్టే ,నీతి లేనివాని రీతి మనకు ఇట్టే తెలిసిపోతుంటుంది. నివసించే ఊరు దిబ్బ లాగా ఉన్నప్పుడు అందులో నీ పేరు ఏమి గౌప్యగా ఉంటుందని భావము.

83. తేనె రుచిని చూచు తీయు వాడెప్పుడునూ,
చేయి నాకకుండ తీయ గలడె,
ధనము పంచు వాడు దాచడే కొంతైన!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- తేనె తీనే వాడెప్పుడూ కూడా చేయి నాకి దాని రుచిని చూస్తాడు. డబ్బును ప్రజలకు పంచే వాడు కూడా ఇలాగే చేస్తాడని భావము.

84. దారిలోన పోవు వాని చేరబిలిచి,
కూడు బెట్ట చెలిమి కూడ దెపుడు,
థుక్కి పెట్టినంత మూర్ఖుడు మారునా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- దారిన పోయే వాళ్ళని పిలిచి, అన్నం పెట్టకూడదు. పెట్టినంత మాత్రాన మూర్ఖుడైన వాడు మారడని భావము.

85. గాలి లోన తిరుగు రాలుగాయిని నీవు,
చేరదీసి వాని చెంత జేర్చు,
పులిసి పోయి నట్టి పుల్లాకు చందమే!
పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- గాలికి తిరిగేవాడిని దగ్గరకు చేరదీసినచో అతడు
కంపగొట్టుచున్న ఎంగిలాకుతో సమానమని భావము.

86. మంచిగాను పొగడ మహానీయులేకాదు,
పిల్లలైన , వృద్ధు లెల్లరైన,
చివర చెడును కూడ స్నేకరింతురుగదా!
పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- మనము మంచిగా మాట్లాడినా, పొగిడినా, మహానీయులే
కాదు, పిల్లలైనా, పెద్దలైనా, వృద్ధులైన సరే చెడు చెప్పినా దాన్ని
స్నేకరిస్తారని భావము.

87. పొగడ గళి నపుడు పోరుచప్పి), జనుల
తప్పు లన్ని చివర గౌప్యలగును,
పొగడ పొంగి పోని పొడగరెవ్వందురా!
పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- ఇతరులను మనము పొగడ్తలతో ముంచెత్తినప్పుడు వారి మధ్య
పోరు తప్పి) చేసిన తప్పులన్నీ కూడా ఒప్పులు అవుతాయని భావము.

88. పొగడ రాజులైన పొంగిపోదురు గదా
పండితుడును తుదకు పొమరుడును,
పంతములను కూడ ప్రక్కకు నెట్టరే?
పత్తిపాటి మాట హసిడి మూట.

భావం:- మనము పొగిడితే రాజు అయినా, పండిత్తుడైన, చదువుసంధ్యలు
లేని వాడైనా ,చివరకు పట్టిన పంతాన్ని కూడా పక్కకు నెడుతారని
భావము.

89. మంత్రి ఇమున గాని కంత్రి ఇమునసు గాని,
పొగడ కున్న వెంట రగడ మిగులు,
పొగడ నేర్చి పనులు పూర్తి చేతురు గదా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మంత్రి అయినా, చాలా తెలివైన కంత్రి అయినా, పొగడకుంటే పనులు పూర్తి చేయురు పైగా వారితో రగడ మిగులుతుంది. పొగిడిచే పనులు పూర్తి చేస్తారని భావము.

90. విక్రమార్చుడైన, వీరభద్రుండైన,
చక్రవర్తి ఇమున, శత్రువైన,
పొగడ గానె యుభ్యి పొంగి పోవుట జూడు,
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- విక్రమార్చుడు అయిను వీరభద్రుడు అయిను రాజు అయినా, మన శత్రువు అయినా పొగడగానే ఈ అవనియందు పొంగి పోవుదురని భావము.

91. చెరపు జేయు వాని చేరనీకు దరిని,
చెడ్డ వాడు మదిని చెడును దలచి,
చెంత జేరి నంత చెడగొట్టు చెలిమినే!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మనకు చెడ్డ చేయదలచిన వారిని చెంతకు చేరనీయదు అలాంటి వాడు మనసులో ఎప్పుడూ చెడు తలంపులు కలిగి, ఉన్న చెలిమిని చెడగొడుతూ ఉంటాడని భావము.

92.. చెడును నమ్మి నటుల, చేరదీసినటుల,
దొంగ దొరగ మనల దోచినటుల,
మంచివాని తోడ షైత్రి చేయగలమా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- చెడ్డవాన్ని నమ్మినట్లు, వారిని చేరదీసి నట్లు, మనము మంచివారితో స్నేహస్నీ చేయలేము. అది ఎలాగంటే దొంగ దొరలాగా, మంచివాడిగా మనల్ని నమ్మించి మోసం చేసినట్లుంటుందని భావము..

93. ముఖము చూసి నంత మూర్ఖుడనితెలియు,
చెలిమి చేయగానె తెలియు గుణము,
మాట కలుప గానె మర్యాద తెలియురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- ముఖం చూస్తూనే మూర్ఖుడని పసిగట్టి గలము. స్నేహం చేస్తేనే చెడ్డవాన్ని గురించి తెలుసుకోగలము, అలాగే మనం ఒకరితో మాట కలిపగానే వారి యొక్క మర్యాద తెలియునని భావము

94. కాకి కోకిలమై కాసగానొక్కటే,
గొంతు విష్పగానె గొప్ప తెలియు,
మంచి చెడులు గూడ షైల్చితో తెలియురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- కాకి కోకిల చూడడానికి ఒకబీగానే ఉంటాయి వాటి తేడా గొంతు విష్పగానే తెలుస్తుంది మంచి చెడులు కూడా స్నేహం చేస్తేనే తెలుస్తాయని భావము

95. ఆవు పాల కంటే అమృతము కంటేను,
విషము నిమిషముననె వృద్ధి చేయు,
చెడ్డ కూడ యట్టి చేఱనే మంచిగా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- అమృతముగాని, ఆవుపాలుగాని విషము కంటే నెమ్ముదిగా పనిచేస్తాయి. అదేవిధంగా చెడు కూడా మంచి కంటే వేగంగా విస్తరిస్తుందని భావము.

96. త్రాగుబోతు లెప్పుడు తప్పుజెప్పగలేరు,
తనకు మాలి నట్టి తగవు బెట్టి,
తప్పి దములు చేసి తడుముకుంటారురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- తాగిన వాడు ఎప్పుడూ కూడా తప్పు చెప్పుడు కానీ తనకు సంబంధం లేకుండానే తప్పులు చేసి ఆపైన తడుము కుంటుంటారని భావము

97. జూదగాని కెప్పడు జూదమే లోకము,
ఆటలాడు కొలది ఆశ పెరిగి,
పుస్తలెన అమ్మి పస్తులుండురు గదా!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- జూదగానికెప్పడూ ఆట ఆడటమే ముఖ్యం అతను ఆడే కొలది ఆశ పెరిగి భార్య తాళిబోట్టు నైతం అమ్మి పస్తులుంటాడు అని భావము.

98. దొంగ తనము చేసి దొరలుగా తిరుగుచూ
పగలు, రాత్రి యనక భయము లేక,
పరుల సొమ్ము కొరకు ప్రాకులాడుచునుండ్రు!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- దొంగ తను చేసే దొంగతనం దొరతనం గా భావించి రాత్రి పగలు తేడా తెలియక భయము లేక ఇతరుల సొమ్ము కొరకు ప్రాకులాడుతారు అని భావము

99. తప్పు జెప్పు వారు తమదే గొప్పయనుచు,
తాము జేసి నట్టి తప్పిదముల,
పరుల వైకి నెట్టి తిరుగు చుండురు గదా!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- తప్పు జెప్పు వారు తాము చేసినదే గొప్ప అని చెప్పుకుంటారు. అలాగే వీళ్లు చేసిన తప్పులను ఇతరుల వైకి నెడుతూ ఉంటారని భావము.

100. పడుపు వృత్తి మగువ పలురుచులనుగోరి,
అంచెలంచెలుగను మంచెలెక్కు,
చిక్కి శల్య మగును జీవితమున తాను!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- వ్యాఖ్యానం చేయువారు తన మనసులో పలు రకాల రుచులను కోరుకుంటూ అంచెలంచెలుగా ఎదిగి, చివరకు జీవితంలో చిత్తికి పోతారని భావము.

101. రాజకీయ నేత రామరాజ్యముకోరి,
చేయి చేయి కలిపి చేత వైన,
రీతి తోడ తమకు నీతి నిలిపిరోయి!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులు అందరూ రామరాజ్యము కోరి చేయి చేయి కలిపి తమకు చేత్వైన రీతిలో నీతిని నిలిపారు అని భావము.

102. వర్గ పోరు వదలి బలగాన్ని మరపించి,
పట్టు బట్టి శత్రు గుట్టు విప్పి,
ఎన్ని కలలు గనిరి ఎన్నికలను గెల్పి!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- వర్గపోరును మరిచి, బలగాలను వదిలేసి, పట్టుబట్టి మరీ శత్రువులను గుట్టు విడిచి ఎన్నికల్లో గెలవడానికి ఎన్నో కలలు కంటారని భావము.

103. తలలు వెలలు గట్టి తాతల తరములో!
పాత పగలు నేడు పాతిపెట్టి,
ఎన్నికలను గెల్చి ఏలిరే రాజ్యాలు!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- తాతల తరంలో ఒకరి తలపై ఒకరు వేలు వెలగట్టి గెలిచారు గొప్పగా, మరి నేడు పాత పగలు పాతిపెట్టి అందరూ కలిసి ఎన్నికల్లో పోల్చొన్నారని భావము.

104. వృద్ధ నేతలంత శ్రద్ధతో దించిరే,
వంశ వృథి కొరకు వారసులను,
తెచ్చిరోయి తమకు నచ్చిన రీతిలో!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం:- వయసు అయిపోయిన రాజకీయ నాయకులందరూ తమ వంశ అభివృద్ధి చేయడలచి తమ వారసులను వాళ్ళకు నచ్చిన రీతిలో రాజకీయాలకు పరిచయం చేశారని భావము.

105. ఒకరి మీద నొకరు ఓడించ తలపెట్టి,
కోట్లు కుమ్మరించి, ప్లాట్లునమ్మి,
ఓట్లు పడక తుదకు పొట్లు పడిరిగదా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రాజకీయ నాయకులు ఒకరిని ఓడించాలని ప్లాట్లు అమ్మి కోట్లు కుమ్మరించి చివరకు ఓట్లు పడక అనేక పొట్లు పడ్డారని భావము.

106. ప్రాణ సమములైన భార్య బిడ్డల వీడి,
పగలు రాత్రి యనక పౌరుషమున,
దేశ రక్షణ కొరకు దేహము వీడిరే!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ప్రాణ సమములైన భార్యబిడ్డలను విడిచి, పౌరుషాన్ని కలిగి పగలు రాత్రి అని చూడక, దేశాన్ని రక్షించడానికి వెళ్లిన సైనికులు దేహాన్ని పోగొట్టుకుంటున్నారని భావము.

107. సైనికులము మేము సైని ‘కులము’ మాది,
శత్రువంత మొంద శపథమొంది,
మంచు కొండ సైని తుంచిరే బంధాలు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మేమంతా సైనికులం మాది అంతా ఒకే కులం శత్రువులను అంత మొందించడానికి మేము ప్రతిజ్ఞ చేసి, మంచు కొండసైన కుటుంబ బంధాలను త్యజించారని భావము.

108. ముళ్ళ కంచె వద్ద కళ్ళ పెద్దగజీసి,
తల్లి తండ్రి వీడి తనయు వీడి,
గన్న చేత బట్టి మన్నపై ప్రాకరే!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- దేశ రక్షణ కోసం ముళ్ళకంచె వద్ద కళ్ళను పెద్దగ చేసి, కాపలాగాచి, తల్లిదండ్రుల్ని, బిడ్డల్ని వదలి, చేతిలో తుపాకీని పట్టుకుని మట్టిపై ప్రాకుతారని భావము.

109. పండుగేల మాకు పబ్బమేల యనుచు,
నిద్ర మాని మౌన ముద్ర తోడ,
హాధ్న లోన గస్తి ముద్న కాదె సిపాయి!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- సైనికులు గస్తే తిరిగేటప్పుడు పండుగలు, పబ్బాలు, నిద్రను విస్మరించి, సరిహద్దుల్లో గస్తే తిరగడమే సైనికులకు ముద్నగా ఉంటుందని భావము

110. కళ్ళు చెమ్ము గిల్లు కాళీరు ఘుటనలు,
వార్త తెలిసినంత వఱకు పుట్టు,
పాశవికత తోడ పాపంబు జేసిరే!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కాళీరు ఘుటనలు తలుచుకుంటే కళ్ళు చెమ్ము గిల్లుతాయి. ఈ వార్త వింటే వెన్నులో వఱకు పుడుతుంది. అత్యంత కర్కుశ్వేన ఈ ఘుటనలు పాపాన్ని మూటగట్టు కుంటాయని భావము.

111. యుగము లెల్ల పుట్టే జగములెన్నో గడిచే,
యుగ యుగాల ధీర యుక్త జనులు,
సాంప్రదాయములను సాగించ పలెనురా,
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- యుగాలు పుడుతున్నాయి, గడుస్తున్నాయి. యుగయుగాలుగా వీరులైన యువకులు మన సాంప్రదాయాలను ఖచ్చితంగా పాటించాలని భావము.

112. పచ్చదనము తోడ వనమెల్ల చల్లగా,
తొలకరి చిరు జల్లు తొంగిమాడ,
కోకిలమ్మ పాడు కూని రాగాలనే!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- వర్షకాలం రాగానే పచ్చదనంతో అడవులు అన్ని పచ్చగా కనిపిస్తాయి. ఈ పచ్చదనానికి పరవశించి కోకిల గానాన్ని చేస్తుందని భావం

113. లేత చిగురు తిన్న లీలగా కూయును,

వగరు చిగురు తిన్న పొగరు బట్టు,
తినెడి తిండి బట్టి తెలియును బ్రతుకులు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట

భావం:- ఉగాది పండుగ రోజు లేత చిగురు తిన్న కోకిల అవలీల గాను, వగరు చిగురు తిన్న పొగరుపట్టునని, తినే తిండి బట్టి జీవితం ఉంటుందని భావము.

114. తీపి చేదు వగరు తేట రుచులు మరియు,

ఉప్పు పులుపు కారముర్చైపైన,
ఆరు రుచుల తోడ ఆనంద మౌనరా,
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఉగాది పండుగ రోజు మనం తినే ఉగాది పచ్చడి తీపి, చేదు, వగరు, ఉప్పు, కారం, పులుపు ఈ ఆరు రుచులతో మనకు ఆనందం కలిగిస్తుందని భావము.

115. వేద విధ్య లెల్ల వికసించు విరివిగా,

రాశి ఘలము జెప్ప రంజుగాను,
తెలుగు వారి యింట తేటగాను యుగాది!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట

భావం:- ఉగాది పండుగ రోజు తెలుగువారి ఇళ్ళలో పంచాంగ త్రవణం, రాశి ఘలాలతో పాటు వేదపారాయణం జరుగుతుందని భావము.

116. భక్తి త్రథ తోడ పండుగ చేయగా,

భక్తి పక్కబట్టి ముక్తి కొరకు,
రంజుగ జరిపెదరు రంజును పండుగ,
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ముస్లింలు రంజాన్ పండుగను భక్తిత్రథలతో ఉపవాస దీక్షలతో రంజుగా జరుపుతారని భావము.

117. ఉమ్మి పైన మింగ ఉప్పిపై తప్పని,
నీరు త్రాగ కుండ నిష్టతోడ,
దాన ధర్మ ములను దండిగా చేయరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఈ రంజాన్ పండుగ నెలలో నోట్లో ఉమ్మి కూడా మింగకుండా, నీరుకూడా తాగకుండా, దానధర్మములు చేస్తారని భావము.

118. మాస మంత దీక్ష మంచిగా జేయుచు,
మంచి తసము పెంచి, మమత పంచి,
తెల్లవారు రుబాము అల్లాను కొలుతురు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రంజాన్ నెలలో ముస్లింలు అందరూ ఉపవాస దీక్షలు చేసి, మంచిని, మమతను కలిగియండి వేకువ రుబాముననే అల్లాను ప్రార్థిస్తారని భావము.

119. ధనము వప్పుములను దానములిత్తురు,
నిద్రమాని మౌన ముద్ర తోడ,
నమ్మకమును గల్లి నమ్మాజు చేయుమా,
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- రంజాన్ పండుగ సందర్భంగా డబ్బులు, బట్టలు పేదలకు దానంగా ఇస్తారు. నిద్రను భరించి మౌన ముద్రతో అల్లాను ప్రార్థించడానికి నమాజ్ చేస్తారని భావము.

120. అన్న దాన మదియె అల్లాకు మదినచ్చు,
ధనము దాన మివ్వ దయను పెంచు,
వప్ప దాన మివ్వ వంశాభివృద్ధిరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- ఈ రంజాన్ మాసంలో అన్నదానం చేయడం అల్లాకు నచ్చుతుందని, డబ్బును దానంగా ఇస్తే దయగుణం పెంచు తుండని, వప్పాలు దానంగా ఇస్తే వంశవృద్ధి జరుగుతుందని ముస్లింలు భావిస్తారని భావము.

121. పుణ్యలోక మదియె ముక్తిలోకమదియె,
మనిషి చేసినట్టి మంచి వలనె,
పుణ్యములను పొంది పుణ్యాత్మలగుదుమే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- పుణ్యలోకము, ముక్తి లోకమనేని వేరుగా లేవు! మనం చేసే పనులను బట్టి మన పాప పుణ్యాలు మన వెంట వస్తాయని భావము.

122. నరక లోక మదియె నడతను బట్టియు,
పాపములను జేసి భయము గల్లి,
చచ్చి చెడుదురేల జనులు భీతి వలన!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- నరక లోకం అనేది ఎక్కడో లేదు! మనం చేసే చెడు పనులు మనకు ఇక్కడ చెడు చేస్తాయి. చెడ్డ పనులు చేసి మనము పాపం చేశామనే భయము వీటివల్లనే సగం నరకం ప్రాప్తిస్తుందని భావము.

123. స్వర్గ లోక మన్మ సంతోషమేయగు,
పాప భీతి నరక బాధయగును,
స్వర్గ నరకములవి పరలోకమున లేవు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- స్వర్గలోకం అనేది సంతోషాన్ని ఇస్తుంది. పాప భయము వలన నరకమ కలుగుతుంది. స్వర్గము, నరకము వేరొక లోకాన లేవని భావము.

124. పెద్ద లెల్ల నొసట పెద్ద బొట్టులు బెట్టి,
జనుల మోసగింప జంకరోయి,
శివుని పేరు జెప్పి చిందులు వేయరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- పెద్దవాళ్ళు నొసటపై పెద్దపెద్ద బొట్టు పెట్టి ఇతరులను మోసం చేయడానికి వెనుకంజ వేయరు. చివరకు శివుని పేరు చెప్పి చిందులు వేస్తారని భావము.

125. పుట్టుటన్న నిజము గిట్టుటన్న నిజము
ఆత్మ దయ్యమగుట అసలు లేదు,
భయమే దెయ్యమైన, భగవంతుడేలరా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- మనం పుట్టడం ఎంత నిజమో, మరణించడం కూడా అంతే నిజం . ఆత్మ లేవీ లేవు మన భయమే మనకు దెయ్యంలా అనిపిస్తే, ఆ భగవంతుడు మనకు ఎందుకని భావము.

126. కట్ట గలరె విలువ కాలానికెవ్వరెన,
కాల గమన మాప కాదు తరము,
కాల హరణ జేయ హోలాహలంబగు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం:- కాలానికి విలువ కట్టలేరు ఎవరూ, అలాగే కాలాన్ని ఆపడం కూడా ఎవరి తరము కాదు. కాలాన్ని వృధా చేస్తే అది హలాహలం అంటే విషముతో సమానమని భావము.

127. పసిడి కన్న మిన్న ప్రాణంబునకు మిన్న,
వెండికన్న మిన్న వేనవేలు,
కాల విలువకన్న కాదేది గొప్పురా !
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- కాలం యొక్క విలువ ముందు బంగారం, వెండి, మన ప్రాణం యొక్క విలువ కూడా ఎక్కువేమీ కాదని భావము.

128. చదువు సంధ్య నేర్పు సద్గురువైననూ,
వైద్య దైన చక్రవర్తి ర్యైన,
కాల చక్రమునకు కట్టు బానిసయగు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- చదువు సంధ్యలు నేర్చిన గురువైనా, వైద్యదైనా, రాజైనా చివరకు కాలచక్రానికి బానిసగా మారుతాడని భావము.

129. నిలువదేది నిజము నీకారకు భువిని,
క్షణము నిలవకుండ ఘుడియ గడచు,
విశ్వమంత తిరుగు నశ్చ వేగము తోడ!
పత్రిపాటి మాట పసిచి మూట.

భావం :- ఈ భూమిపైన నీ కారకు ఏది ఆగదు. ఒక్క క్షణం కూడా ఆగకుండా గడియారం తిరుగుతూనే ఉంటుంది. ఈ ప్రమంచమంతా కూడా గుర్రపు వేగంతో పరిగెడుతుందని భావము.

130. క్షణము, నిమిషమనగ గంట, ఘుడియలన,
వసుధ యందు తిథులు వారములును,
మాస, వత్సరములు మనయొరుక కౌరకై!
పత్రిపాటి మాట పసిచి మూట.

భావం :- క్షణము, నిమిషము, గంటలు, ఘుడియలుగా మరియు దినములు, వారములు, నెలలు, సంవత్సరాలు రూపంలో కాలము మన కొరకు తిరుగుతూ ఉంటుందని భావము.

131. గొప్ప గాను చదివి కుక్కను మేపును,
పామరుండు మేపు పాడియావ,
అంతరముల గనుడు అంతరంగంబుల!
పత్రిపాటి మాట పసిచి మూట.

భావం :- గొప్ప చదువులు చదివిన వాడు కుక్కను మేపుతూ ఉంటాడు. చదువురాని పల్లెటూరి వాడు ఆవుని మేపుతాడు, వీరి మధ్య అంతరాన్ని అంతరంగముతో చూడండని భావము.

132. కోరి పల్లె లందు గోఫూజ చేతురు,
పట్టుమును ఆవు పరిగ లేరు,
పల్లె పట్టు మునకు పరగ ఫేదంబిదే!
పత్రిపాటి మాట పసిచి మూట.

భావం :- పల్లెటూర్లో ఆవును భక్తితో పూజిస్తారు. పట్టుంలో ఆవుని పట్టీంచుకోరు, పల్లె పట్టుల మధ్య తేడా ఇదేనని భావము.

133. ఆవు మేయు గడ్డి అరమరికలు లేక,
 కుక్క వేచియుండు ముక్క కొరకు,
 జాతి బుద్ది వచ్చు జన్మతో వీటికి!
 పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- అరమరికలు లేకుండా ఆవు గడ్డి మేస్తుంది. కుక్క మాత్రం మనం తిని పారవేనే ముక్కల కొరకై వేచి ఉంటుంది. వీటికి జాతి లక్షణాలు పుట్టుకతోనే వస్తాయని భావము.

134. పలుపు తాడు కట్ట పదియుండు గోమాత,
 తెగువ చేయదెపుడు త్రైంపుటకును,
 గొలుసునైన కుక్క కోరతో కొరుకూరా!
 పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- ఆవు చిన్న పలుపుతాడు కదితే గాడి దగ్గర పడి ఉంటుంది. అధారాన్ని తెంపే ప్రయత్నం చేయదు. కుక్క మాత్రం ఇనుప గొలుసులతో కట్టిపడేనిసా గొలుసును కోర పళ్ళతో కొరుకూరు ఉంటుందని భావము.

135. పాడియావు ధరను పదివేలు పలికినా,
 పూజ చేతురయ్యా పూలుజల్లి,
 లక్ష రూక్కలైన ఖిక్కమే కుక్కకు!
 పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- పాలిచే ఆవు ధర పది వేలు ఉన్నప్పటికీ, దానికి పూలు చల్లి పూజ చేస్తారు. కుక్క ధర లక్ష రూపాయలు ఉన్నప్పటికీ దానికి బిక్కం లాగా అన్నం పడేస్తారని భావము.

136. కులము గొప్ప దైన గుణము లేని నరుడు,
 నడత లేని వాడు నరుడె కాడు,
 గుణము, నడత లేక కులమెట్లు గొప్పరా!
 పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- గుణము, నడత లేనివానికి కులం గొప్పదైనా ఉపయోగం లేదు. గుణము, మంచి నడవదిక లేని వాని కులము ఏ విధంగాను గొప్పది కాజాలదని భావము.

137. ధనము కలిగినతడు తప్పు జేసిన చెల్లు,
మదము పట్టినతడు మాట వినడు,
అప్పుగొన్న వాడె తిప్పించి తీరురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - బాగా డబ్బు ఉన్నవాడు తప్పు చేసినా చెల్లుబాటు అవుతుంది. పొగరు పట్టినవాడు ఎవరి మాట వినడు. అలాగే అప్పు చేసినవాడు ఖచ్చితంగా ఇచ్చినవాడిని పలుమార్లు తిప్పించి తీరునని భావము.

138. వయసు మీద పడిన బతకు భారమగును
బరువు బాధ్యతలతో భక్తి కలుగు,
పరువు కొరకు నరుడు పాటుపడుట లెస్సు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ముసలితనం మీద పడితే బ్రతకు భారంగా ఉంటుంది, అలాగే బరువు, బాధ్యతలు మీద పడితే భక్తిశ్రద్ధలు కలుగుతాయి. పరువు ప్రతిష్టల కొరకు మనిషి ప్రయత్నం చేయాలని భావము.

139. చిన్న పిల్ల లెల్ల చెప్పినట్లు వినరు,
వృద్ధులైన గాని వృధ్య ఔన,
సామర్స్యమనను సంతోష పెట్టుడు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ఈ భూమి మీద చిన్న పిల్లలు గానీ వృద్ధులు గానీ చెప్పినట్లు వినరు. కానీ వీరితో మంచిగా మాటాడి సంతోష పెట్టవలనని భావము.

140. పశువులన్ని యొకట పశుకాపరే వేరు,
గౌరైలన్ని యొకట గౌల్ల వేరు,
కుండలన్ని యొకట కుమ్మరే వేరురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - పశువులు మరియు గౌరైలు ఒక మంద లాగా కలిసికట్టుగా వెళ్లు ఉంటాయి. వాటిని మేవే కాపరి మాత్రం కష్టపడుతూ ఉంటాడు. అలాగే కుండలన్ని ఒకటే కుమ్మరి వేరు అని ఒక వర్ధం వారు ఒక జట్టుగా ఉంటారని సామెతగా మాత్రమే చెప్పగలము.

141. బురద నుండి తీయు బువ్వసు రైతన్న,
 మట్టి తోడ చేయు మహిమలెన్నో,
 రైతు లేని రోజు రాజ్యమే లేదురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- మనం తినే అన్నం రైతు బురద నుండి నుండి పండిస్తాడు. ఇంకా అతను మట్టితో ఎన్నో మహిమలు చేస్తాడు. అనలు రైతు లేని రోజు రాజ్యం ఉండదని భావము.

142. ప్రత్తి నుండి నేయు బట్టను నేతన్న,
 వన్నె చిన్నెలుగను వలువలెన్నో,
 హస్తకళలు మిన్న అన్ని వృత్తుల కన్న!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- బట్టలు నేయు వ్యక్తి ప్రత్తి నుండి నూలు, నూలు నుండి రకరకాల బట్టలు తయారు చేస్తాడు. చేతి వృత్తుల కంటే ఏ వృత్తీ గొప్పది కాదని భావం.

143. ప్రగతి నిచ్చు వారు జగతి కొరకు వీరు,
 తల్లిదండ్రులైన దైవమైన,
 గురువు కూడ యట్టి గుణముల నేర్చురా!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- మన తల్లి, దండ్రి మరియు దైవం మన అభివృద్ధి కొరకు పాటు పడతారు. అలాగే మన గురువు కూడా మనకు గుణగణాలను నేర్చుండని భావము.

144. పూర్వ కాల మహిళ పుణ్యంబు పొందగ,
 పుస్త కళ్ళకఢ్డ పూజ చేసి,
 మహిళ మరుగు పరచు మంగళ సూతంబు!
 పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం :- పూర్వకాలపు మహిళలు భర్త అడుగుజాడల్లో నడుస్తూ తాళిబొట్టు కళ్ళకఢ్డకుని పూజించేవారు. దానిని భద్రంగా దాచుకునేవారని భావము.

145. సాగరమున కలిసె సంప్రదాయంబులు,
మతము సమసి పోయె గతము వగవె,
కులము కుళ్ళు విడువ గుణము మిన్నంటేరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

భావం :- మన సాంప్రదాయము లస్సీ సముద్రంలో కలిసిపోయాయి.
మతము కూడా గతంతో పోల్చుతే సమసిపోయింది. కులం తన కుళ్ళ విడిచి
గుణంతో ముందుకు పోతోందని భావము.

146. ఇరుగు పొరుగు మాట ఇంపుగా నుండురా,
పరుల మాటలన్నీ బ్రాంతి గౌలుపు,
నెమ్ముదిగను నీవె నిజమెరుంగవలయు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

భావం :- మనకు ఇరుగుపొరుగు వాళ్ళ మాటలు చాలా ఇంపుగా
ఉంటాయి. అలాగే పరాయివాళ్ళు చెప్పే మాటలు మనకు బ్రాంతి కల్పిస్తాయి.
వారి మాటల్లో నిజాన్ని మాత్రం మనమే నిదానముగా వెతుక్కోవాలి
ఉంటుందని భావము.

147. దొంగతనము నాడు దొంగలే చేయగా,
దొరలు కూడ నేడు దొంగలైరి,
దోచుకొనగ జాచి దూరిరి రాజ్యాను!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

భావం :- గతంలో దొంగలు మాత్రమే దొంగతనాలు చేసేవారు. ప్రస్తుతం
దొరల లాగా కనిపించే వాళ్ళు కూడా రాజ్యంలో అధికారం అడ్డుపెట్టి
దొంగల్లగా ప్రవేశించారని భావము.

148. పండ్లు తిన్నవాడు ప్రతిగాను విత్తును,
నాటబోడు, తుదకు నరుకు చెట్లు,
హితము గోరి నపుడు మితము లేదు గదరా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి ముాట.

భావం :- పండ్లు తిన్న ప్రతివాడు ఆ విత్తనాన్ని నాటడు. పైగా
ఆ చెట్లును కూడా నరుకుతాడు. మనము ఇతరుల మంచిని కోరినప్పుడు
దానికి అంతము ఉండడని భావము.

149. పజ్ఞి జాతులందు పశుమంద లందునూ,
మేలు చేయు గుణము మెండుగుండు,
నరుని లోభ గుణము హరునికే తెలియురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - పక్కలు గానీ పశువులు గాని ఇతరులకు మేలు చేసే గుణాలు కలిగి ఉంటాయి కానీ మానవుని లోభితనము శివునికి కూడా తెలియదని భావము.

150. లోభి తీరు జూడ లోకాన వింతయో,
కడుపు కట్టి జనుల కాల్చి తినును,
కంబి నిద్ర లేక కాటికి చేరురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - పిసినారి అయినవాడు లోకంలో వింతగా ప్రప్రతిస్తాడు. తన కడుపు గట్టి ఇతరులను ఇబ్బంది పెట్టి సంపాదిస్తాడు. చివరకు కంబి నిండా నిద్ర కూడా లేక మరణిస్తాడని భావము.

151. తెలుగు తల్లడిలై తెలుగు మాట్లాడక,
తెలుగు చిన్నబోయెవెలుగు లేక
తెలుగు గడ్డ మీద తెలుగుకు గడ్డరా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - తెలుగు వారమైన మనమంతా తెలుగులో మాట్లాడక తెలుగుభాష తల్లడిలై చిన్నబోయింది. తెలుగు గడ్డ పైనే తెలుగు అమలుకు అడ్డంకి ఏర్పడిందని భావము.

152. తేనెలొలుకు మాట తెలుగు మాట గదర,
మధురమైన మాట మనిషి నోట,
పలుకలేక బ్రతుకు బరువెక్కి పోయెరా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - మన తెలుగు మాట తేనె లాంటి తీయదనం కలిగి ఉంటుంది. అలాంటి మధురమైన మాట తెలుగు వారి నోట పలుకలేక మన బ్రతుకులు బరువెక్కిపోయాయని భావము.

153. తెలుగు బ్రాతుకగోరి తెలుగువారెల్లురు,
వీధులంత తిరిగి విస్మృతముగ,
ఉద్యమాలు జేసి ఓటమి పొందిరి!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - తెలుగును బ్రాతికించడం కోసం తెలుగు ప్రజలంతా వీధుల వెంట తిరిగి ఉద్యమాలు చేశారు. అయినా వీరికి ఓటమి తప్పులేదని భావము.

154. గతము చూడ మనది ఘనమైన చరితరా!
తెలుగు దనము చూడ దిశలు మెరినె,
నేటి గతిని చూడ నివ్వేర పోడురే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - తెలుగు భాషకి గతమెంతో ఘన వైభవము కలదు. నాడు తెలుగుదనము నలుదిశలు మెరిసినది. నేటి పరిస్థితి చూస్తే నివ్వేర పోక తప్పుదని భావము.

155. ఆంగ్ర మాధ్యమంబు నాచరింపదలచి,
నీళ్ళు చల్లిరోయి నెత్తిమీద,
తెగులు పట్టినప్పుడు తెలుగెట్లు బ్రాతుకురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ఆంగ్ర మాధ్యమాన్ని మన నెత్తిమీద రుద్దదానికి మాతృభాష పైన నీళ్ళు చల్లారని, తెలుగు భాషకు తెగులు పట్టినప్పుడు తెలుగు ఎలా బ్రాతుకుతుందని భావము.

156. చేద బావి నీరు, శెనగలు, బెల్లము
సజ్జ సంగటి తినుచు శక్తి బొంది,
వంశ వృద్ధి జేసి వందేళ్ళు బ్రాతికిరే!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మన పూర్వీకులు చేద బావిలో నీరు తాగి, సెనగలు, బెల్లం, సజ్జ సంగటి తిని శక్తి కలిగి వంశ వృద్ధి చేసి వందేళ్ళు బ్రాతికారని భావము.

157. మరువబోకు నీపు గురువు నేర్చిన నీతి,

కష్టకాల మందు కాచునిస్నూ,

గురువు గుండె సుండ బరువు మాయమగురా!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - గురువు నేర్చిన మాటను ఎప్పటికీ మరువకు, అది కష్ట కాలమందు మనల్ని కాపాడుతుంది. గురువును గుండెలో పెట్టుకుంటే మన మనసున బరువు మాయం అవుతుందని భావము.

158. గుర్తుకొచ్చువాడె గుర్తింపు దెచ్చురా,

చదువు జెప్పి చివర సంతసించు,

గురువు నేర్చు విద్య గుర్తుండి పోవురా!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనకు ఎప్పటికీ గుర్తు వచ్చే గురువు గుర్తింపు తెస్తాడు. మనకు విద్యాబుద్ధులు నేర్చి తను సంతోషపడుతాడు. అలాంటి గురువు నేర్చిన విద్య ఎప్పటికీ గుర్తుండి పోతుందని భావము.

159. వయసు మీద పడిన వగవిన ఘలమేమి?

చిన్ననాటి చదువు చెరిగి పోదు,

మొక్క పెరుగు రీతి చక్కగా చదువరా!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - వయసు మీరి పోయిన తర్వాత బాధపడిన ఘలితం ఉండదు. చిన్ననాటి చదువు మాత్రం ఎప్పటికీ గుర్తుంటుంది. అది ఎలాగంటే మొక్కను మనం ఎలా పెంచితే అలా పెరుగుతుంది కదా ఆ విధముగచదవాలని భావము.

160. ఇల్లు జూచి పిదప ఇల్లాలు జూడరా,

మల్లె పూవు వలెను తెల్లగుండు

అతివ లేని యిల్లు అంద హీనమెగదా!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ముందుగా ఇల్లు చూసి ఆ తర్వాత ఇల్లాలిని చూడమన్నారు పెద్దలు, ఇల్లాలు తెల్లని మల్లె లాగా మెరిసిపోతుంటే ఇల్లు కూడా అలాగే ఉంటుంది. మహిళ లేని ఇల్లు అంద విహీనంగా తయారవుతుందని భావము.

161. వంద గౌడ్మతిన్న బలమైన రాబందు,
నేలకొరుగునోయి నింగిసుండి,
కావు శాశ్వతములు కలిమియు, బలిమియు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - వంద హశువులను తిన్న రాబందు ఒక తుఫాను గాలికి ఆకాశమునుండి రెక్కలు విరిగి నేలరాలుతుంది. అలాగే కలిమి, బలిమి మనకు శాశ్వతములు కావని అర్థము.

162. తోడురారు నీకు తోడబుట్టిన వారు,
సాగనంపు నప్పడు జాలిపడరు,
కట్టేకాలు వరకే చుట్టపు చూపురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ఒక వ్యక్తి మరణించిన తర్వాత తోడబుట్టిన వాళ్ళు ఎవరూ తోడురారు. శవాన్ని సాగనంపునప్పడు కూడా జాలి పడరు. కట్టేలు కాలే వరకే చుట్టపుచూపు ఉంటుందని భావము.

163. బలగమెంత యున్న ఘలమేమి సోదరా,
ఆపద సమయాన ఆదుకొనరు,
పాడి మోయలేని బంధువులేలరా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ఆపదలో నిన్ను ఆదుకో లేనప్పడు, మరణించినప్పుడు పాడి మోయలేని బంధువులు ఎందరున్నా, నీ వెనుక బలగం ఎంత ఉన్నా ఘలితం ఉండదని భావము.

164. ఆరగించలేని అన్నము గిన్నెలో,
శక్తి వచ్చుపెట్లు? భుక్తి లేక,
కండ కలిగియుండ బండైన పగులురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - తిని జీర్ణం చేసుకోలేని వానికి గిన్నెలో అన్నం ఎంత పెట్టినా ప్రయోజనం శూన్యం. అలాంటి వాడికి భుక్తి లేక శక్తి రాదు. కండ కలిగిన వాడి చేతిలో బండైనా పగులుతుందని భావము.

165. పుస్తకాల ముందు పూజింప ఫలమేమి?

జ్యోషధి చదువను క్షుప పడితె,
చదువు సంధ్యలన్ని చక్కగా వచ్చురా,
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- పుస్తకాలు నీ ముందు పెట్టి పూజించినంత మాత్రాన ఘలితం దక్కదు. ఆ పుస్తకాలను జ్యోషధి చదివితే చదువు చక్కగా వస్తుందని భావము.

166. మురుగు నీటిలోన ముత్యమై వికసించు,

రవిని చూడగానె రక్కి పొందు,
బురదలోన తమ్మి పుట్టి పులకరించు!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- మురుగు నీటిలో తామర ముత్యం లాగా వికసిస్తుంది. సూర్యుని చూడగానే విచ్చుకుంటుంది తాను పుట్టింది బురదలోనైనా లోకాన్ని పులకరింపజేస్తుందని భావము.

167. దారి ముల్లు జాచి తప్పించుకొన్నట్లు,

పాముజాచి జనులు పారినట్లు,
దుష్ట నరుని జాచి తొలగి పోవలెనురా!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- దారిలో ముల్లు చూస్తే దాటుకుని వెళ్లాం. అలాగే పామును చూసి దూరంగా పారిపోతాం. ఆ విధంగానే దుష్టుడెన నరుని చూసి మనకు మనమే తొలగిపోవాలని భావము.

168. క్రూర మృగములైన కొంత జాలి కలిగి,

విడిచి పెట్టు పరుల బిడ్డనైన,
నరుని యందు కరుణ కరువయ్య చూడరా!
పత్రిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- అడవిలో క్రూరమృగాలు సైతం కొంత జాలి కలిగి ఉంటాయి. ఇతర జంతువుల పిల్లలనీ కూడా దయతలచి వదిలి పెడతాయి. మనిషి యందు జాలి కరువయ్యనని భావము.

169. తప్ప తాగినపుడు తిప్పలు తప్పవు,
గొప్పవాడు కూడ తప్పు జేయు,
తప్పు దెలిసి కూడ తాగి తూలుటయేల?
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - తాగుడుకు బానిసైన వాడికి ఎలాగో కష్టాలు తప్పవు, ఎంత గొప్పవాడైనా తాగితే తప్పులు చేస్తాడు. మరి తాగితే తప్పులు చేస్తాం అని తెలిసికూడా తాగడం ఎందుకని భావము.

170. నల్లరాతిలోన నారాయణుడు లేడు!
చెట్టు పుట్టలెల్ల చేరి కొలువ,
పరుల హితములోన భగవంతుడుండురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - మనం హూజించే నల్లరాయి లో నారాయణుడు లేడు. చెట్టుకు, పుట్టుకు పూజ చేసి లాభముండదు. ఇతరులకు మంచి చేస్తే అందులో దేవుడుంటాడని భావము.

171. మతము కోరువాడు హితమును కోరడు,
కులము కోరువాడు కుత్తితుండు,
మానవత్వమున్న మంచినే కోరురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - మతాన్ని కోరుకునేవాడు పరుల హితాన్ని ఎప్పటికీ కోరడు. చెడ్డవాడు ఎప్పుడూ కులాన్ని కోరుకుంటాడు, కానీ మానవత్వం ఉన్నవాడు ఎప్పటికీ మంచినే కోరుకుంటాడని భావము.

172. నదులు కలియునన్ని నది సంధ్రమందున,
కాంతి కలియునోయి గగనమందు,
మనిషి కలియునోయి మల్లీలో చివరగా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - నదులన్నీ సముద్రంలో కలిసిపోతాయి. సూర్యకాంతి గగనంలో విచ్ఛిన్నమవుతుంది. అలాగే మనిషి కూడా చివరికి మల్లీలో కలిసిపోతాడని భావము.

173. పెద్దగాను బొట్లు పెట్టిన ఘలమేమి?

అంగి, లుంగి కట్ట అందమేమి?

మనసు మాట వినగ మాన్యులౌదురుగద!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - నొసట పెద్దగా బొట్లు పెట్టడం వల్ల, అంగీలు, లుంగీలు, కట్టుకోవడం వల్ల ఉపయోగం ఏమీ ఉండదు. మనసు చెప్పిన మాటలు ఏంటే అందరూ మహోత్సులు అవుతారని భావము.

174. పాలరాతి లోన పాలించువాడుండ,

దీపమున్న యింట దెయ్య మెచట?

క్షుద్ర పూజ జేసి శోకించుటేలరా?

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనల్ని పరిపాలించే దేవుడు పాలరాతిలో ఉన్నప్పుడు, దీపం పెట్టిన ఇంట్లో దయ్యం ఉన్నదని భావించినప్పుడు, క్షుద్ర పూజలు చేసి బాధపడటం దేనికని భావము.

175. బురద గుంటలోన పొర్లెడి పందికి,

వేటలాడ కుండ పూట గడుచు,

నక్కలేమి దెలియు రెక్కల కష్టము

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - బురదగుంటలో పొర్లెడే పందికి, ఎవరో వేటాడిన మాంసాన్ని తినే నక్కలే రెక్కల కష్టం ఎలా తెలుస్తుందని భావము.

176. ఆస్తి పాస్తులన్ని ఆడంబరములన్ని,

ఊపిరాడు వరకె ఉర్మిషైన,

నాడియాగి పోవ నాది నీదేదిరా?

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ఆస్తిపాస్తులు, ఆడంబరాలు అన్నీ కూడా ఈ భూమిషై మనం నివసించి ఉన్నంతవరకే, చేతిలో నాడి ఆగిపోయాక, నాది నీది అని ఏమీ ఉండదని భావము.

177. ముష్టి మొక్కదెబ్బి మురిపాన పెంచిన,
విషము సర్వమునను వెలసియుండు,
ఖలుడు కూడయట్టె కక్కుపు విషమురా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - ముష్టి మొక్కలు తెబ్బి ఎంతో ఆప్యాయంగా పెంచినా కూడా అది చెట్టు బెరడు, ఆకులు, కాయలలో కూడా విషాన్ని కలిగి ఉంటుంది. చెడు తలంపు కలవాడు కూడా ఇలాగే మోసాన్ని కలిగి ఉంటాడని భావము.

178. పాలు పోసి యింట పామును పెంచగా,
కాబి కాటు వేయు కరుణ లేక,
దుష్ట నరుని సేవ నష్టము కలిగించు!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - పాము ఇంట్లో పెట్టుకుని పాలు పోసి పెంచినా అది మనల్ని కాటు వేసి తీరుతుంది. దుష్టుడైన మనిషి కూడా పాములాగా హోని చేస్తాడని భావము.

179. తప్పు లెన్నొ జేసి తప్పించుకొన్నసూ,
అప్పు లెన్నొ జేసి గొప్పగున్న,
దొరుక గలరు దొరలు దొంగలై భువిషైన!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - జీవితంలో ఎన్ని తప్పులు చేసి తప్పించుకున్నసూ, అప్పులు ఎన్నో చేసి గొప్పగా ఉన్నసూ, ఏదో ఒకరోజు ఈ దొరలందరూ దొంగల్లా పట్టబడతారని భావము.

180. తల్లి, తండ్రి వద్ద తనయుడు పెరుగంగ,
వారి గుణములన్ని హీరివగును
నాట వేప గింజ నారింజ మొలచునా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - పిల్లలకు తల్లిదండ్రుల వద్ద పెరగడం వల్ల వారి లక్ష్మణాలు అలాగే పిల్లలకు వస్తాయి. వేప గింజ నాటితే నారింజ మొలవదని భావము.

181. (త్రుప్ప) పట్టనిమవ దూలాన్నికైనమూ,
తేమ,గాలి తగిలి తెప్పులూడు
చెడ్డవాని చెలిమి గడ్డ కాలము దెచ్చు!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- మంచివాని జతను చెడ్డవాడు చేరితే మంచివానికి చెడ్డ కాలం వస్తుంది.
ఎలాగంబే ఇనుము తేమ, గాలి తగిలినప్పుడు (త్రుప్ప) పట్టి తెప్పులుగా ఊడిపోయినట్టని
భావము.

182. సీతకోక చిలుక సింగారమంతయు,
బంధియైన గాని బయట పడదు,
బిడ్డ కూడయట్టి బడిలోన చదువంగ!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- సీతాకోకచిలుక అందమంతా కూడా, ప్ర్యాపా దశలో బంధియైన తర్వాత
గాని బయటపడదు. పిల్లలు కూడా అట్లే బడిలో చదివితేగాని వారిలోని సృజనాత్మకత
బయటపడదని భావము.

183. కనకమెంత వెలను కళియున్నను గాని,
గట్టిగాను కాళ్లి కొట్టువలర,
నరుడుగూడ యట్టి మెరుగు దిడ్డుకొనురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- బంగారం ఎంత ధర కలిగి ఉన్నప్పటికే దాన్ని కౌలిమిలో పెట్టి కాళ్లి
సుత్తితో కూడతారు అలాగే మనిషి కూడా కష్టాలు పడితేగాని తనను తాను మెరుగు
పరుచుకోలేదని భావము.

184. పలుగు పట్టిదున్న పండును పంటలు,
భూమి చీల్చినపుడె భుక్కి దొరుకు,
పుస్తకాలు చదువ మస్తిష్కమెదుగురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం :- పంటలు పండాలంబే భూమిపై అరక కళ్లి దున్నాలి, అలా భూమిని చీల్చి
దున్నినపుడె మనకు అన్నం లభిస్తుంది. ఆ విధంగానే పుస్తకాలను బాగా చదివితే మన
మేధస్సు పెరుగుతుందని భావము.

185. చెట్లు పెంచవోయి చిక్కగా భువిబైన,
చెట్లు చేయు మనకు సేవలన్నో,
పండ్లు పూల తోడ వర్షమునిచ్చురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - భూమిబైన మనము చెట్లను బాగా పెంచాలి, చెట్లు మనకు ఎన్నో రకాల సేవలు చేస్తాయి. పూలు, కాయలు, పండ్లతో పాటు వర్షాన్ని కూడా ఇస్తాయని భావము.

186. ఆస్తులెక్కబైన పస్తులేమి దెలియు,
తిండిలేక పోవ మండు కడుపు,
కడుపు కాలినపుడె కష్టంబు తెలియురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - ఆస్తులు ఎక్కువగా ఉన్నవానికి పస్తుల విలువ ఏమిటో తెలియదు. తిండిలేక పోతే కడుపు మండుతుంది. కడుపు మండితేనే కష్టం తెలుస్తుందని భావము.

187. రామ రావణులకు రాశులు నొక్కటే,
దేవుడయ్యో నొకరు దీనుడయ్యో,
నామమేమి చేయు సోమరిపోతును!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - రాముడు, రావణుడు పేరుకు ఒకే విధంగా ఉన్నా ఒకడు దేవుడయ్యాడు ఒకరు దీనుడు అయ్యాడు. ఆ విధంగానే పేరు గొప్పగా పెట్టినంతమాత్రాన సోమరిపోతు తలరాత ఏమీ మార్గలేపని భావము.

188. కరిన శిక్క వలదు కర్మాంగునివలె,
బుధి నేర్చి చూడు పుత్రు వలెను,
విద్యనభ్యసించు విద్యాధియట్లురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - కర్మాంగునిలాగా శిక్కలను, దండనలను విద్యార్థులకు విధించరాదు. విద్యాబుధ్మలు, మంచి మాటలు తమ బిడ్డల్లాగా నేర్చించాలని భావము.

189. పాపమైనగాని పదిమంది చేయగా,

బప్పెయండ్రు గాని తప్పు గాదు,

తప్పు తప్పెగాని గొప్ప గాదెందును!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - పదిమంది కలిసి పాపం చేసినా అది తప్పు కాదు అది ఒప్పేయని అంటారు. కానీ తప్పు ఎక్కడైనా తప్పే, గొప్పకాజాలదని భావము.

190. నిజము నిలుచునోయి నిత్యమై భువిషైన,

నిజమునాపలేరు సృపులుగూడ

నిజము నిప్పు గదర నేరీతి చూచినా!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - భూమి పైన నిజం నిప్పు లాగ వెలుగుతుంది. దాన్ని రాజులు కూడా ఆపలేరు. నిజం ఏవిధంగా చూసినా నిప్పులాగా కాల్పుతుందని భావము.

191. ఖింగ మెతుకు లేదు మీసాలు మెలిపెట్టు?

చిల్లి గవ్వలేక చేతిలోన,

చేయుటేమి నీవు చెడు కార్యములు దప్ప!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - చేతిలో డబ్బులు లేవు, తినడానికి అన్నము లేదు, అలాంటి పరిస్థితుల్లో మీసాలకు సంపెంగ నూనె అని సందర్శించితంగా చెప్పిన మాట ఇది, అలాంటి పరిస్థితుల్లో చెప్పినవి, చేసినవి అన్నీ కూడా చెడు తలంపుగానే ఉంటాయని భావము.

192. మానవత్పుమున్న మనిషికదియె చాలు

సాటి జనుల పట్ల జాలి చూపి,

సాయ పడగ వలయు సంతసంబున నీవు!

పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనిషునువాడు సాటి జనుల పట్ల సంతోషం, ప్రేమ కలిగి ఉండవలెను. సాటి మనిషికి సంతోషముగా సహాయం చేయాలని భావము.

193. కుక్క పాడుజేయు కూటి చట్టనునాకి,
పిల్లి పాడుజేయు పాలగిన్నె,
చోకబారు మనిషి చాడీలు చెప్పురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - కుక్క కూటిసట్ల (అన్నం సట్టి) ను నాకుతుంది. పిల్లి పాల గిన్నెను పాడుచేసుంది. అలాగే చోకబారు మనిషి కూడా చాడీలు చెప్పి బ్రతుకుతూ ఉంటాడని భావము.

194. పట్టుబట్టి పెళ్ళి బలవంతముగ జేయ,
లాభమేమి మనకు రంపుదప్ప),
జష్టుమైన పెళ్ళి యింపొనగూర్చురా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - జష్టుమైన పెళ్ళి కొరకు ఎంత కష్టుమైన పడతారు. దానివల్ల సష్టం ఎమీ ఉండదు, కానీ బలవంతంగా పట్టుబట్టి మరీ పెళ్ళి చేయడం మంచిది కాదని భావము.

195. ఒకరి కొకరు మదిని ఒద్దిక చూపగా,
ప్రేమ పుట్టునోయి క్షేమముగును,
కాపుగాచినంత కాపురం నిల్చునా!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - ఒకరి మీద ఒకరికి జష్టం కలిగి ఓర్చుతో ఉంటే కాపురం చక్కగా సాగుతుంది. ప్రేమ పుదుతుంది. ఒకరి మీద అనుమానంతో ఇంకొకరు కాపలా కాసినంత మాత్రాన కాపురాలు నిలబడవని భావము.

196. పుట్ట పగిలినట్టు పుడమిని జనులుండ,
ఘలము లెన్ని యున్న పంచనగునె,
మంది యొక్కుమైన మజ్జిగ పలుచనో!
పత్తిపాటి మాట పసిది మూట.

భావం : - పుట్టలో చీమల్లగా భూమిమైన మనుషులుండిన వస్తువులెన్నియున్న పంచదానికి వీలుకాదు. ఎట్లనగా మంది ఎక్కుమైన మజ్జిగ పలుచగా ఉంటాయని భావము.

197. కాయ కష్టములకు కష్టపు తరిగిపోవు,
త్రమను నమ్ము కొనుము చక్కగాను,
కూర్చుని తినుచుండ కొండైన కరుగదా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనిషి అనే వాడు కచ్చితంగా శ్రమను చేయాల్సి ఉంటుంది. కష్టపడి హనిచేనే వారికి పొట్ట పెరగదు. కూర్చుని తింటే కొండంత ఆస్తిపాస్తులు కూడా కరుగుతాయని భావము.

198. సొంత తెలివి తోడ కొండైన హనిజేసి,
బ్రతుకగల్లినట్టి పామరుండె
మేటి యొను సాటి మేధావి కన్ననూ!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - సొంత తెలివి కలిగి కొంత హనిజేసి జీవనం సాగించే చదువు లేనివాడు. సొంత తెలివి లేని మేధావి కంటే గొప్పవాడని భావము.

199. గాల్కైన లేదు గంటకైనను లేదు,
పాడికైన లేదు పంటకైన,
నీటికైన లేదు నీకేల కులమురా?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - వీచే గాలికి, గుడిలో గంటకి, స్వచ్ఛమైన పాలకి, పండే పంటకి, చివరకు తాగే నీటికి కూడా లేని కులము మనిషికి మాత్రం ఎందుకని భావము.

200. వెరివానికేల వేదాల సారమ్మ?
ద్రవ్యోభికేల దాన గుణము?
మొరటు వానికేల మొగలి పూడండలు?
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - వెరిబాగులవానికి వేదాల యొక్క సారాంశం అవసరంలేదు. డబ్బులు దాచుకునే పిసినారికి దాన గుణం అవసరము ఉండదు. అలాగే మొరటువానికి మొగలి పూల వాసన చూపించి ప్రయోజనం ఉండదని భావము.

201. అడ్డగోలుగానె అడవి చెట్లు పెరుగు,
జంబీ ముందు పెరుగు నింపుగాను,
చెప్పినట్లు పెరుగు చెత్తెన బ్యాడెన!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - అడవిలో చెట్లు అడ్డగోలుగా పెరుగుతాయి. జంబీముందు చెట్లు మాత్రం జంపుగా మనం చెప్పినట్లు పెరుగుతాయి. అది మొక్క అయినా బీడ్డ అయినా మనం పెంచే విధానాన్ని బట్టి ఉంటుందని భావము.

202. తీపిగుండునోయి తినగాను బెల్లము,
ముష్టి చెక్క కలిపి ముద్దచేయ,
కలుషమతుల రీతి కక్కుతా విషమును!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - బెల్లము తినడానికి చాలా తియ్యగా ఉంటుంది. ముష్టిచెక్కతో కలిపి నూరితే అది విషంగా మారిపోతుంది. నీచుడు కూడా మంచివానిపట్ల ఈ విధంగానే విషాన్ని కక్కుతాడని భావము.

203. మనిషిగాను బ్రతుక మానవత్వపు జాడ,
కలిగియుండ వలెర ఖచ్చితముగ,
లజ్జ విడచినపుడు సజ్జనుండెట్లాను!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనం మనిషి లాగా బతకడానికి మానవత్వపు లక్షణాలు కలిగి ఉండవలెను. సిగ్గు లజ్జ లాంటివి వదలిపెట్టినపుడు, మనిషి మంచివాడు కాలేడని భావము.

204. పొలమునందు రైతు బీత్తెదు పంచెతో,
మంచెలక్కి పాడు కంచువోలె,
సేద్యమునకు కవన సేద్యము తోడుగా!
పత్తిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - రైతు బీత్తెదు పంచ కట్టుకొని పొలంలో మంచి పాటలు పాడుతూ ఉంటాడు. అది ఎలాగంటే సేద్యానికి సాహితీ సేద్యం తోడైనట్లు ఉంటుందని భావము.

205. నూగు చిండిలోన సువ్యుల తైలము,
జ్ఞటై కలిసిపోయి ఇంకి పోవు,
భార్య భద్ర మధ్య బంధమీలాగురా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - సువ్యుల నూనె(మంచి నూనె) నూగు పిండి వేరువేరుగా ఉన్న ఆ రెండు కలిపినచో నూనె పిండిలో ఇంకి పోతుందని, భార్యాభద్రుల మధ్య బంధం ఇలాంటిదని భావము.

206. పొట్ట రోగములకు పుట్టుయై వధిల్లు,
పొట్ట పెంచబోకు దట్టముగను,
పొట్ట వెరగకుండ భోజనమరికట్టు!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - మనం పెంచే పొట్ట రోగాలకు పుట్ట లాంటిది. మిత్రునెన ఆహారం తిని పొట్ట పెంచకుండా చూసుకోవాలని భావము.

207. రోగమేము మనది లోభమింకొకరిది,
ఖర్చు కొడ్ది జబ్బు కరిగె డబ్బు,
చేతి సబ్బు వేతె చివరకు చూడగా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - కర్కు కొడ్ది రోగం వచ్చి ఒకడు బాధపడుతూ ఉంటే, లోభితనంతో వాని వద్ద డబ్బులు పొందాలని మరొకడు చూస్తూ ఉంటాడు. చివరకు చేతిలో సబ్బు కరిగినట్టుగా మన డబ్బు కరుగుతుందని భావము.

208. తల్లివేరుతోడ తలయ్యెత్తి నిలబడి
విత్తనంబు పెరిగి వృక్షమగును,
తల్లిపాలతోడ తనయుదారీతిగా!
పత్రిపాటి మాట పసిడి మూట.

భావం : - తల్లి వేరు బలంగా ఉంటే చెట్టు కూడా బలంగా ఏపుగా పెరుగుతుంది. తల్లిపాలు తాగిన బీడ్కుడా అలాగే పెరుగుతాడని భావము.

పత్రిపాటి రమేష్ నాయుడు కుక్కలపల్లి, దామల చెరువు, పాకాల (మం), చిత్తురు జిల్లా నెఱ: 9491776837
--